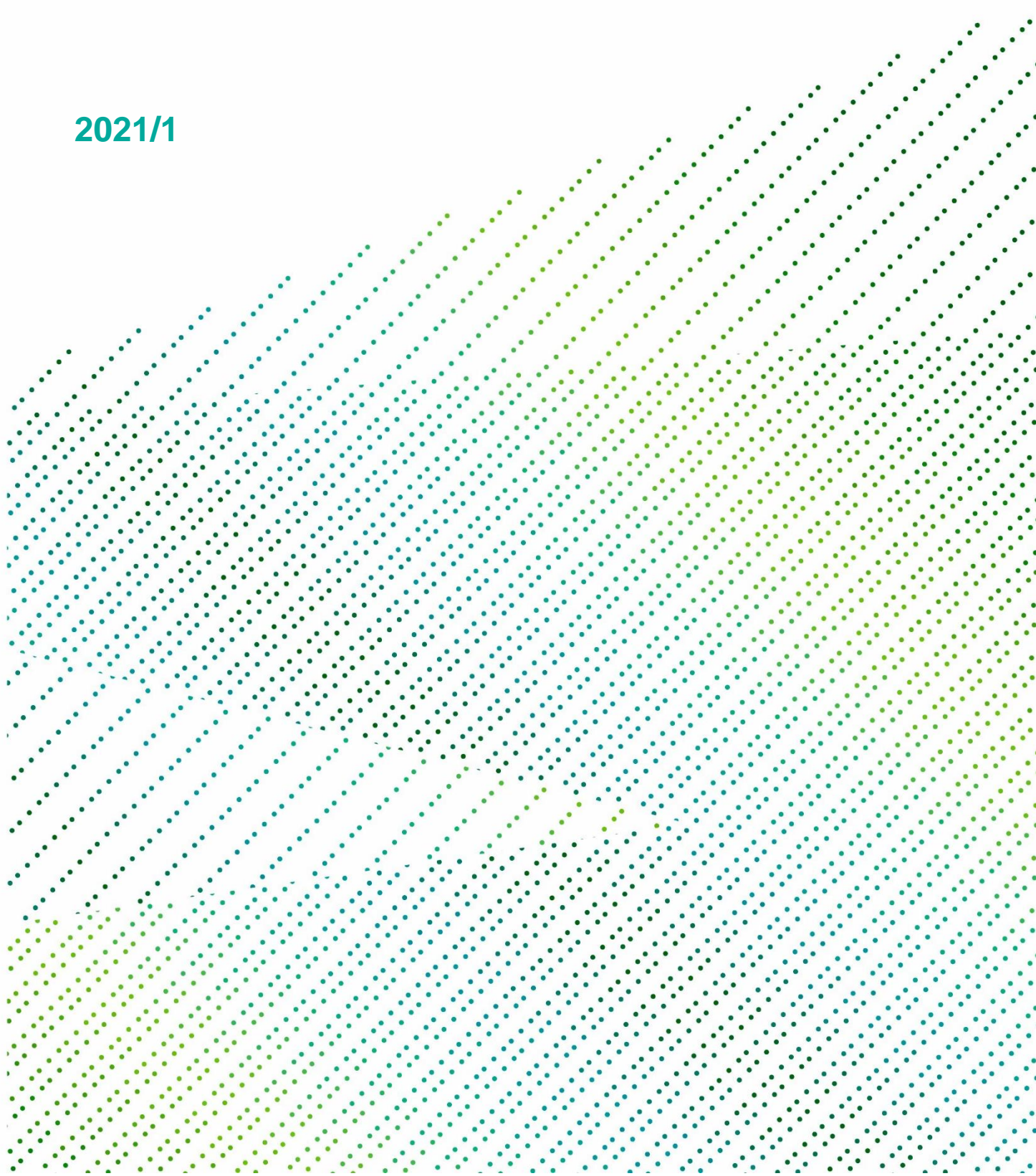

A hazai vállalkozások pénzügyi helyzete 2020. októberében

2021/1

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A hazai vállalkozások pénzügyi helyzete 2020. októberében
MKIK GVI Kutatási Füzetek 2021/1

Az elemzést írta:

Tóth Katalin, elemző, MKIK GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető igazgató, MKIK GVI

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2021. január 7.

Cím: MKIK GVI
1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

Bevezető.....	6
Összefoglaló.....	6
1. Árbevétellel kapcsolatos várakozások	9
1.1. Árbevétellel kapcsolatos várakozások 2020-ra vonatkozóan.....	9
1.2. Árbevétellel kapcsolatos várakozások 2021-re vonatkozóan.....	15
2. Pénzügyi tartalékok	20
3. A vállalatok pénzügyi nehézségei	28
4. Késedelmes fizetés és lánctartozás.....	33
5. Külső finanszírozási forrás igénybevétele a COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére	37
6. A vállalatok érintettsége a hitelfizetési moratórium lehetőségében és annak igénybevétele	40
7. A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről	41

Ábrajegyzék

1.1.1.ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest, százalék (N=2710).....	9
1.1.2. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest a szerint, hogy várhatóan mekkora lesz a 2020-as éves nettó árbevétel, százalék.....	10
1.1.3. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest létszámkategóriák szerint, százalék.....	11
1.1.4. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest ágazatok szerint, százalék.....	12
1.1.5. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék.....	13
1.1.1.táblázat: 2020-as várható éves árbevétel csökkenésének mértéke 2019-hez képest, azon vállalkozások körében, amelyek árbevétel csökkenésre számítanak, százalékok átlaga.....	14
1.2.1.ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest, százalék (N=2289).....	15
1.2.2. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest a szerint, hogy várhatóan mekkora lesz a 2020-as éves nettó árbevétel, százalék.....	16
1.2.3. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest létszámkategóriák szerint, százalék.....	17
1.2.4. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest ágazatok szerint, százalék.....	18
1.2.5. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék.....	19
1.2.1.táblázat: 2021-es várható éves árbevétel növekedésének mértéke 2020-hoz képest azon vállalkozások körében, amelyek árbevétel növekedésre számítanak, százalékok átlaga.....	20
2.1. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, százalék, N2020. április=2541 és N2020.október=2420.....	21
2.2. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, létszámkategóriák szerint, százalék ...	22
2.3. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, ágazatok szerint, százalék	23
2.4. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék.....	24
2.5. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, százalék, N2020. április=2342 és N2020.október=2111	25

2.6. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, létszámkategóriák szerint, százalék ...	26
2.7. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, ágazatok szerint, százalék	27
2.8. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék	28
3.1. ábra: A vállalatok pénzügyi nehézségei az elmúlt hónapokban, százalék	29
3.2. ábra: A vállalatok pénzügyi nehézségei az elmúlt hónapokban létszámkategóriák szerint, százalék	30
3.3. ábra: A vállalatok pénzügyi nehézségei az elmúlt hónapokban ágazatok szerint, százalék	32
4.1.táblázat: Késedelmes fizetésre vonatkozó statisztikák.....	33
4.1. ábra: Annak előfordulása, hogy egy cég az elmúlt 12 hónapban azért nem tudott fizetni szállítóinak időben, mert neki sem fizettek vevői határidőre, százalék	35
4.2. ábra: Annak előfordulása, hogy egy cég az elmúlt félév során tartozott egy vagy több beszállítójának, százalék.....	36
4.3. ábra: A lánc tartozás által okozott problémák súlyának alakulása az elmúlt fél év során, százalék.....	37
5.1. ábra: Külső finanszírozási forrás igénybevétele az elmúlt hónapokban COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére, százalék	38
5.2. ábra: Piaci külső finanszírozási forrás igénybevétele az elmúlt hónapokban COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére, százalék	39
5.3. ábra: Állami külső finanszírozási forrás igénybevétele az elmúlt hónapokban COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére, százalék	40
6.1. Hitelfizetési moratórium lehetőségében való érintettség és igénybevétel, százalék	41
7.1. ábra: A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről 2020. októberében az előző évhez viszonyítva, százalék.....	42
7.2. ábra: A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről az előző évhez viszonyítva, idősorosan, százalék	43
7.3. ábra: A vállalkozások várakozásai a hitelhez jutás feltételeiről 2021-ben, százalék.....	44
7.4. ábra: A vállalkozások várakozásai a hitelhez jutás feltételeiről a következő évben, idősorosan, százalék	45

Bevezető

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) konjunktúravizsgálatának célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik. Az elemzésünkben szereplő adatok a GVI legfrissebb féléves konjunktúrafelvételéből származnak: 2020 októberében összesen 3142 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a témában. Az adatfelvétel 2020. október 1. és 31. között zajlott, a koronavírus-járvány második hulláma miatt bevezetett kijárási és egyéb korlátozásokat megelőzően. Eredményeinket tehát nagy mértékben befolyásolta a járvány első hullámának csillapodása és a GVI konjunktúramutatójában is megjelenő optimistább várakozás. A féléves konjunktúramutató értéke 2020 októberében +14 ponton állt. A felmérés 1998-as kezdete óta a legalacsonyabb értéket jelentő 2020. áprilisi -25 pontról tehát jelentős, 39 pontos pozitív elmozdulás történt, ugyanakkor a jelenleginél alacsonyabb értéket 2020 áprilist megelőzően utoljára 2012 októberében tapasztalhattunk (+9 pont).¹ A vállalkozások 2020 első félévéhez képest lényegesen kedvezőbben ítélték meg az üzleti klímát, várakozásaik ugyanakkor továbbra is bizonytalanok és vállalati kategóriák szerint erősen megoszlanak.

Az elemzésében a konjunktúrafelvétel adatai alapján a vállalkozások pénzügyi helyzetét vizsgáljuk az árbevétellel kapcsolatos várakozások, a pénzügyi tartalékok, a vállalkozások közötti lánc tartozás, a külső finanszírozási források igénybevétele és a hitelhez jutás feltételei szempontjából. Minden olyan esetben, amikor lehetséges volt az eredmények korábbi időszakokkal való összehasonlítása, az adatok időbeli alakulását is vizsgáltuk, ehhez az idősoros adatok a GVI korábbi negyedéves és féléves konjunktúrafelvételeiből származnak.

Az elemzésben az árbevétellel kapcsolatos várakozások, a pénzügyi tartalékok (likviditás), illetve a vállalkozások hitelhez jutás feltételeire vonatkozó véleményének vizsgálata során oly módon súlyoztunk, hogy a válaszoló vállalatok mintája a bruttó hozzáadott értékhez való hozzájárulás szempontjából tekinthető reprezentatívnak, a régiók és a foglalkoztatottak száma szerint. A pénzügyi tartalékok létszámtartásra vonatkozó vizsgálata során az alkalmazásban állók számának ágazatok és létszámkategóriák szerinti megoszlása alapján súlyoztunk. A vállalatok pénzügyi nehézségei, a külső finanszírozási források igénybevétele, a késedelmes fizetés és lánc tartozás, illetve a hitelfizetési moratórium lehetőségében való érintettség és igénybevitel vizsgálata során alkalmazott súlyozás alapján pedig a regisztrált vállalkozások számának létszámkategóriák és ágazatok szerinti megoszlása szempontjából tekinthető reprezentatívnak a minta. Az elemzésben a súlyozatlan elemszámokat tüntetjük fel.

¹ [Javuló üzleti helyzet, bizonytalan, polarizált várakozások – Az MKIK GVI 2020. októberi vállalati konjunktúrafelvételeinek eredményei / GVI](#)

Összefoglaló

A vállalkozások fele arról számol be, hogy a 2020-as árbevétele alacsonyabb, mint az előző évi, a cégek valamivel több, mint negyede szerint nem fog változni és valamivel kevesebb, mint negyedük számít arra, hogy magasabb lesz a 2020-as árbevétele, mint a tavalyi. A kisebb vállalkozások 60 százaléka számít éves árbevételének csökkenésre 2020-ban, de az 50 és 249 fő közötti létszámú vállalatok fele, és a 250 fő felettiek 40 százaléka is árbevétel csökkenésre számít. Legnagyobb arányban a szolgáltatást végző vállalatok számítanak arra, hogy 2020-as árbevételük csökkeni fog a 2019-es árbevételükhöz képest, őket követik az építőiparban tevékenykedő vállalatok, majd az ipar területén dolgozók. A kereskedelemben tevékenykedő vállalatoknál a legalacsonyabb azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek árbevétel csökkenéssel számolnak. **Azok a vállalkozások, amelyek csökkenésre számítanak éves árbevételükben, átlagosan 31 százalékos csökkenéssel kalkulálnak.**

A 2021-es évre vonatkozóan a vállalkozók bizakodóan tekintenek, 42 százalék arra számít, hogy 2020-hoz képest 2021-ben vállalkozása éves árbevétele nőni fog. A 2021-es vállalkozások által várt árbevétel növekedés átlagos mértéke azon vállalkozások körében, amelyek növekedésre számítanak 2020-hoz képest 17 százalék.

Azoknak a vállalkozásoknak az aránya, amelyeknek pénzügyi tartalékai a tavaszihoz hasonló korlátozó intézkedések esetén - pótlólagos külső források bevonása nélkül - 1 hónapra lenne elegendő 9 százalék volt, míg 1-2 hónap tartalékkal a cégek 15 százaléka rendelkezett. Többen vannak azok a vállalkozások, amelyek 3 hónapra (22%) vagy fél év és 1 év közé (37%) teszik tartalékaik szintjét. A vállalatméret növekedésével párhuzamosan a vállalatok hosszabb időre rendelkeznek pénzügyi tartalékokkal. Az ipar területén tevékenykedő cégek helyzete a legkedvezőbb, több mint a vállalatok fele rendelkezik fél évnél hosszabb időre tartalékkal. A részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatok likviditás szempontjából kedvezőbb helyzetben vannak. Ugyanez a tendencia rajzolódik ki a döntően exportáló vállalatok esetén, körükben magasabb azon vállalatok aránya, amelyek 6 hónapnál tovább tudják pénzügyi kötelezettségeiket fedezni.

A cégek 31 százaléka 6 hónap és 1 év közötti időtartamban tudná alkalmazotti létszámát fenntartani újabb, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén. A vállalkozások 7 százaléka válaszolta azt, hogy kevesebb, mint 1 hónapig tudná alkalmazotti létszámát fenntartani, 13 százalék 1 hónapig és 18 százalék 1-2 hónapig. A nagyobb cégek hosszabb időre elegendő pénzügyi tartalékkal rendelkeznek. Ágazatok szerint az iparban tevékenykedő vállalatok rendelkeznek a leghosszabb időre elegendő tartalékkal ahhoz, hogy alkalmazotti létszámukat fenntartsák. Az egyéb szolgáltatás ágazatába tartozó cégek tudják legkevesebb ideig fenntartani alkalmazotti létszámukat, 10 százalékuk kevesebb, mint 1 hónapig.

A legtöbb vállalkozásnak a 2020. október előtti hónapokban az adók és járulékok befizetése jelentette a legnagyobb pénzügyi nehézséget (a vállalkozások 25 százaléknak érdemi és 35

százalékának kisebb nehézséget okozott). A **második leggyakrabban említett pénzügyi terhek a munkabérek fizetése és a vállalkozások egyéb állandó költségeinek fizetése voltak (pl. iroda/ üzlethelyiség bérlése, fenntartása), amelyek ugyanannyi vállalkozónak okoztak érdemi nehézséget (21%).** A kisebb vállalatokat nagyobb arányban érintették a különböző pénzügyi nehézségek, mint a nagyvállalatokat. Ágazatok szerint vizsgálva a pénzügyi nehézségek okait az látható, hogy mind a négy vizsgált ágazat érintett volt október elején a felsorolt pénzügyi nehézségi okok által.

A vállalkozások 15 százaléka esetén fordult elő, hogy az elmúlt fél év során késedelmesen fizetett üzleti partnerének. A lánc tartozás előfordulása azaz, hogy egy vállalat az elmúlt 12 hónapban azért nem tudott fizetni határidőre szállítóinak, mert neki sem fizettek a vevőik határidőre, 21 százalék. A lánc tartozás jellemzőbb a 10–49 fő közötti kisvállalkozások esetén, az ipar és az építőipar ágazatokban, gyakoribb a részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatoknál és a részben exportáló vagy döntően exportáló cégek között. Azaz a pénzügyi nehézségekre vonatkozó eredményeinket is figyelembe véve az tapasztalható, hogy a lánc tartozás azon vállalati csoportok körében jellemzőbb, amelyek kevésbé voltak érintettek a pénzügyi nehézségekben az októbert megelőző hónapokban. **A lánc tartozás által okozott problémák súlyának alakulásáról a vállalkozók 48 százalékának az a véleménye, hogy az utóbbi fél év során nőtt a probléma súlya, 49 százalékuk szerint nem változott, és csupán 4 százalékuk gondolja azt, hogy csökkent.**

A 2020. októbere előtti hónapokban a COVID19 járvány nehézségeinek kezelésére a vállalkozások 30 százaléka vett igénybe valamilyen külső finanszírozási forrást. Létszám kategóriák szerint az látható, hogy a 10–49 fő közötti és az 50–249 fő közötti cégek sokkal nagyobb arányban vettek igénybe külső finanszírozási forrást, mint a mikrovállalkozások vagy a nagyvállalatok. Annak ellenére, hogy eredményeink alapján a mikrovállalkozásokat érintették leginkább az októbert megelőző hónapokban pénzügyi nehézségek, mégis körükben a legalacsonyabb a külső finanszírozási források igénybevétele. Ágazatok szerint nem figyelhetőek meg jelentős eltérések. **A vállalkozások 12 százaléka vett fel piaci szereplőktől külső finanszírozási forrást a COVID19 járvány enyhítésére míg állami külső finanszírozási forrást a cégek 22 százaléka vett igénybe.**

A hitelfizetési moratórium lehetősége a vállalatok 30 százalékát érintette, és 14 százalék vette igénybe a lehetőséget. A vállalkozások 70 százaléka mondta azt, hogy őket nem érinti a hitelfizetési moratórium, 16 százalékukat érintette a lehetőség, de nem vették igénybe.

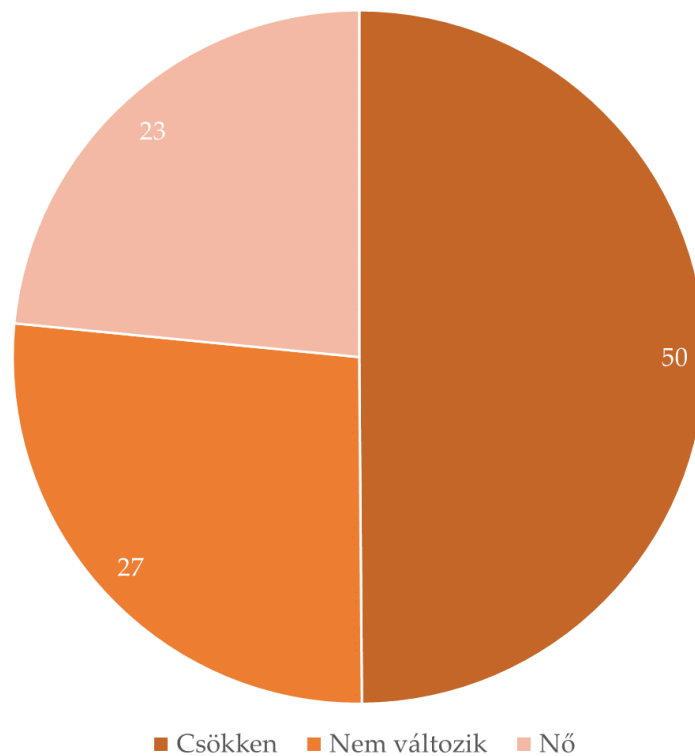
A hitelhez jutás feltételeinek értékelése alapján 2020-ban az előző évhez képest a vállalkozások szerint legnagyobb arányban ugyanolyanok a hitelhez jutás feltételei (42%). A 10 fő alatti cégek nagyobb arányban értékelték sokkal nehezebbnek a hitelhez jutás feltételeit, mint a magasabb létszámmal rendelkező vállalatok. **A vállalkozások legnagyobb arányban arra számítanak 2021-re vonatkozóan, hogy a hitelhez jutás feltételi nem fognak változni (42%).**

1.Árbevétellel kapcsolatos várakozások

1.1. Árbevétellel kapcsolatos várakozások 2020-ra vonatkozóan

A mintába került vállalkozókat megkérdeztük arról, hogy mekkora lesz cégük várható árbevétele 2020-ban, és hogy csökken, nem változik vagy nő a vállalkozásuk 2020-as árbevétele 2019-hez képest. Az 1.1.ábrán látható, hogy a vállalkozások fele arról számol be, hogy a 2020-as árbevétele alacsonyabb lesz, mint az előző évi, a cégek kicsit több, mint negyede szerint nem fog változni és valamivel kevesebb, mint negyedük számít arra, hogy magasabb lesz a 2020-as árbevétele, mint a 2019-es.

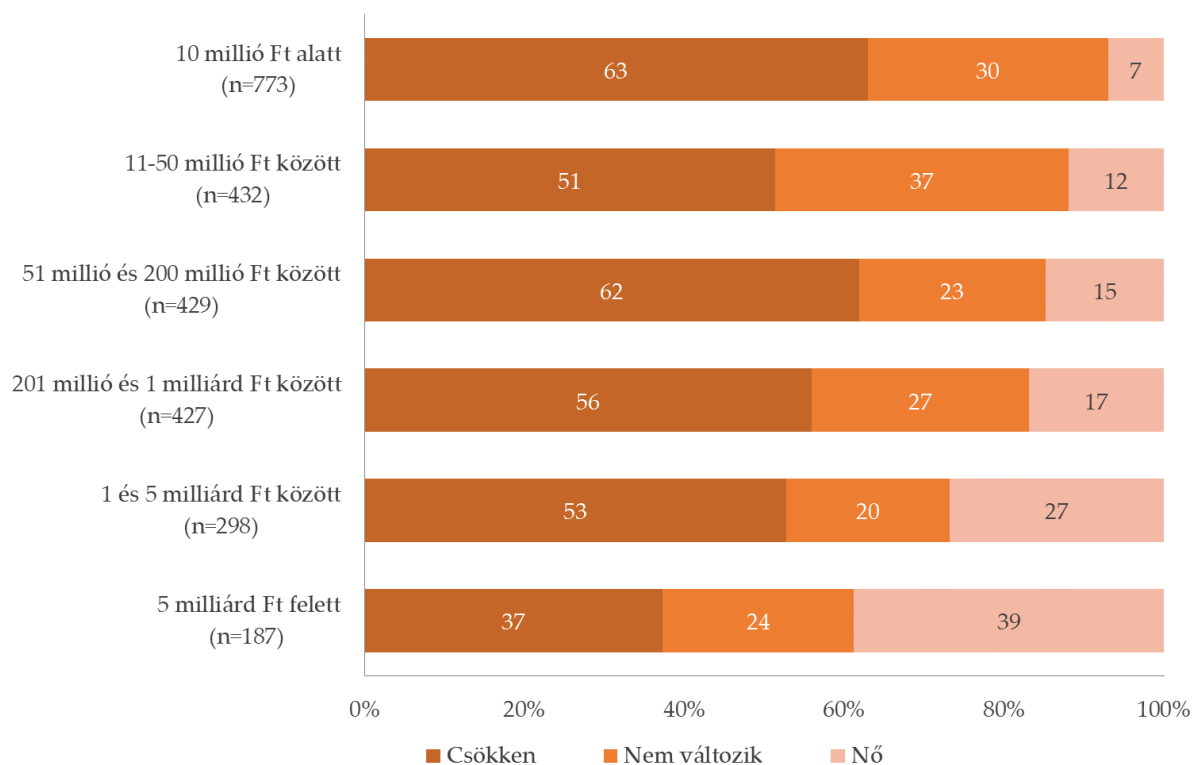
1.1.1.ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest, százalék (N=2710)

Forrás: GVI 2020

A várható árbevétel mértéke szerint képezett kategóriák alapján az látható, hogy az alacsonyabb árbevétellel rendelkező vállalkozások esetén magasabb azok aránya, amelyek árbevétel csökkenéséről számolnak be, de az 5 milliárd forint feletti árbevételre számító cégek között is 37 százalék azok aránya, amelyek a tavalyi évhez képest éves árbevétel csökkenéssel számolnak.

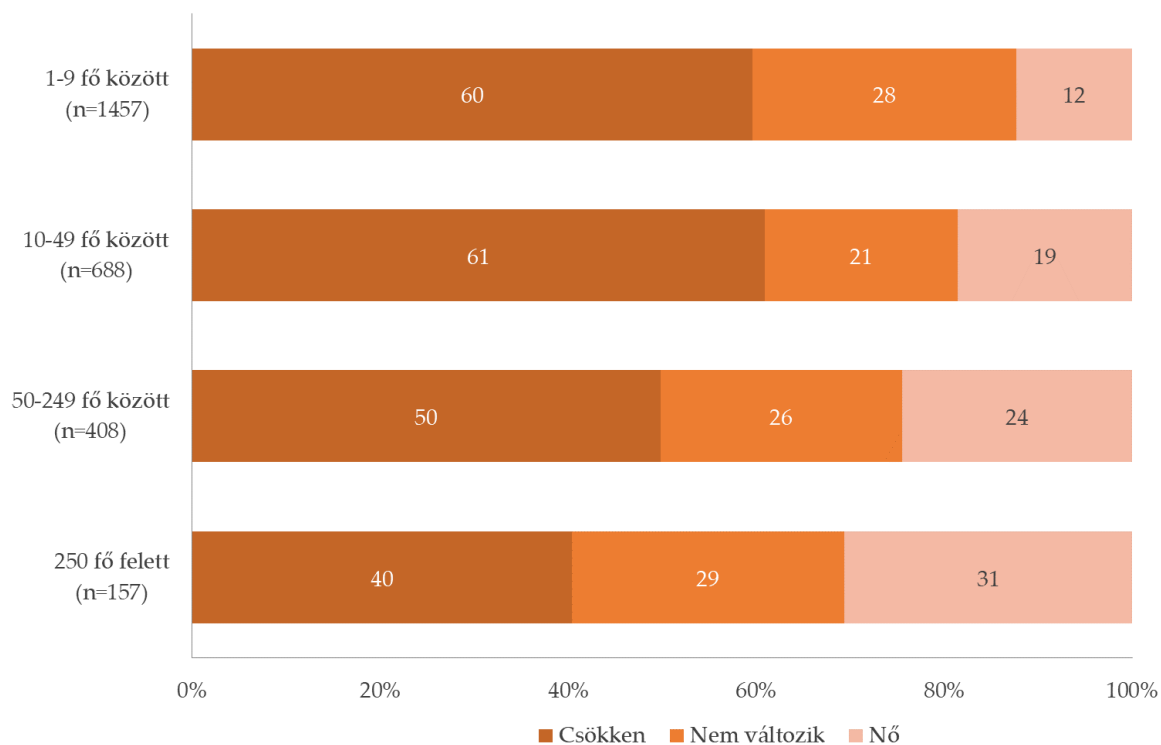
1.1.2. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest a szerint, hogy várhatóan mekkora lesz a 2020-as éves nettó árbevétel, százalék

Forrás: GVI 2020

Létszámkategóriák szerint is az látható, hogy a kisebb vállalatok 60 százaléka számít éves árbevételének csökkenésére 2020-ban, de az 50 és 249 fő közötti létszámú vállalatok fele, és a 250 fő feletti 40 százaléka is árbevétel csökkenésre számít. Ezzel szemben az egyéni és mikrovállalkozásoknak csak 12 százaléka, kisvállalkozásoknak 19 százaléka, középvállalkozások 24 százaléka és a nagyvállalatok 31 százaléka válaszolta azt, hogy a 2020-as várható éves árbevétel magasabb lesz, mint a 2019-es, azaz a koronavírus-járvány ellenére növekedni fog.

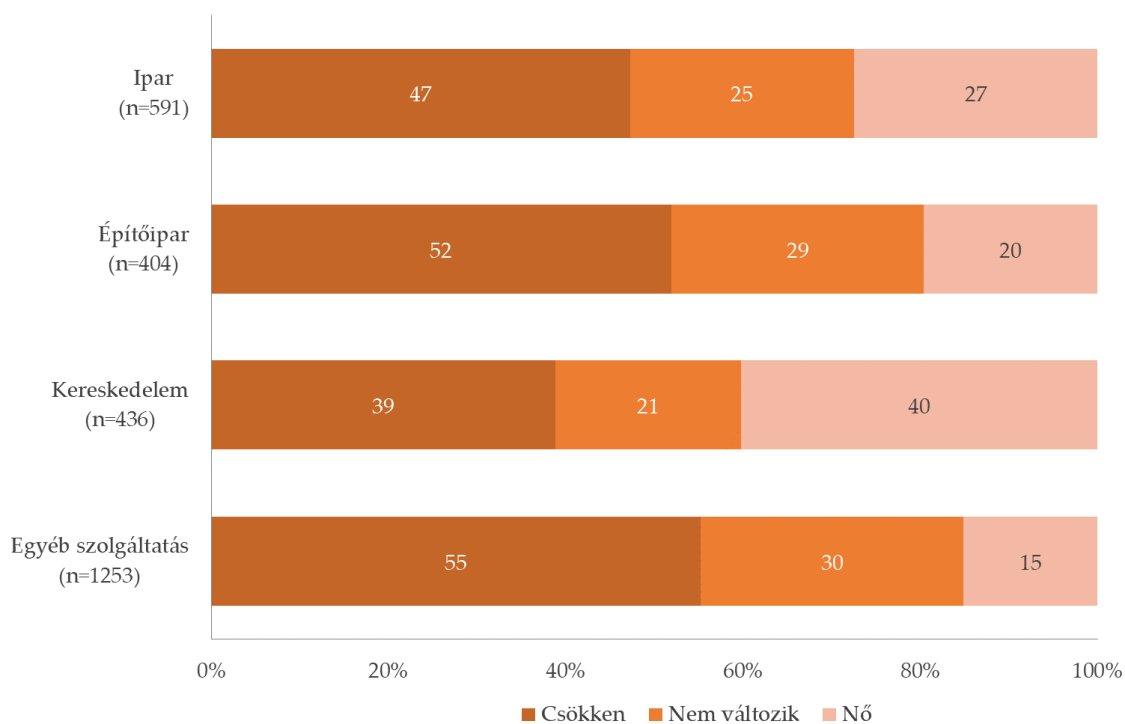
1.1.3. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest létszámkategóriák szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

Legnagyobb arányban a szolgáltatást végző vállalatok számítanak arra, hogy 2020-as árbevételük csökkenni fog a 2019-es árbevételükhöz képest (55%), őket követik az építőiparban tevékenykedő vállalatok (52%), majd az ipar területén dolgozók (47%). A kereskedelemben tevékenykedő vállalatoknál a legalacsonyabb azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek az árbevétel csökkenéssel számolnak, de körükben is 39 százalék az ilyen cégek aránya. A kereskedelemben tevékenykedő vállalkozók választották legnagyobb arányban azt, hogy 2020-ra magasabb éves árbevétellel kalkulálnak, mint 2019-ben (40%).

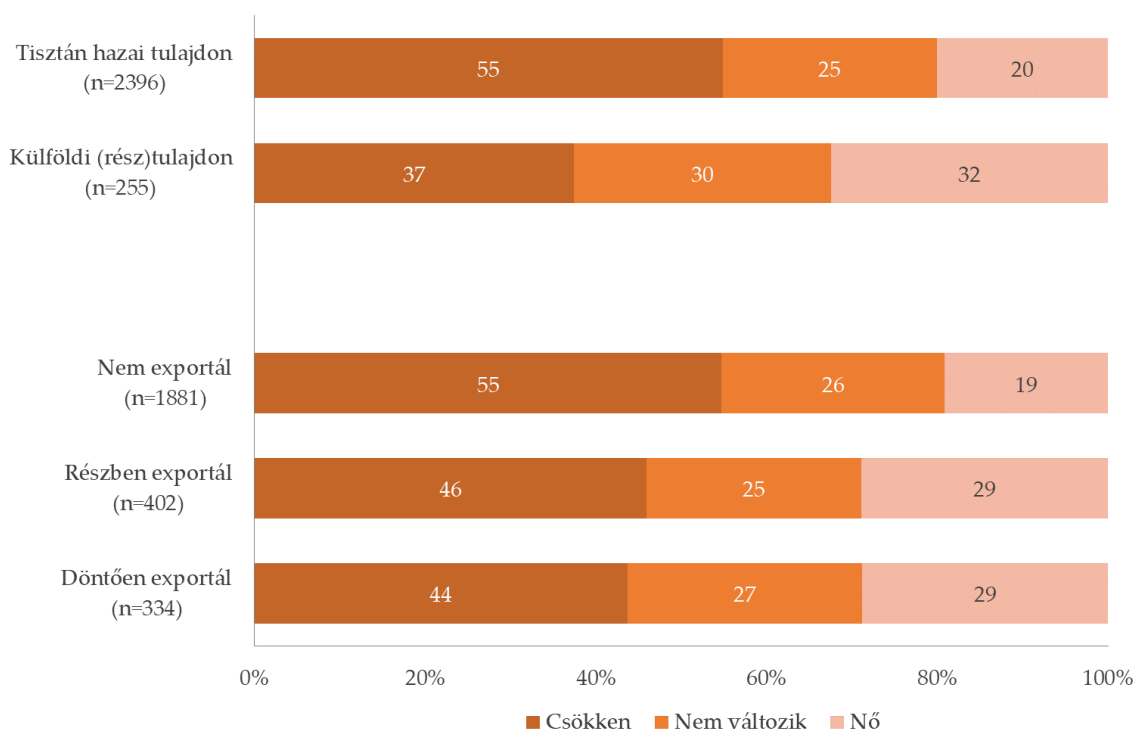
1.1.4. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest ágazatok szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

A tisztán hazai tulajdonú cégek több mint fele (55%) számol azzal, hogy 2020-as árbevétele alacsonyabb lesz, mint az előző évi, míg a részben vagy teljesen külföldi tulajdonú vállalatoknak 37 százaléka. Exporttevékenység szerint az látható, hogy azok a cégek, amelyek nem exportálnak, magasabb arányban számítanak éves árbevétel csökkenésre (55%), mint a részben (46%) vagy döntően exportáló (44%) cégek.

1.1.5. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2020-ban, 2019-hez képest tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

Azoktól, akik 2020-ra csökkenéssel számoltak, megkérdeztük azt is, hogy mekkora árbevétel csökkenésre számítanak 2020-ban a 2019-es árbevétel értékéhez képest. A teljes mintán 1512 vállalkozás jelezte, hogy csökkenésre számít és 1137 vállalkozó válaszolt arra, hogy várhatóan hány százalékkal fog az idei árbevétele csökkenni. A százaléértékek átlaga 31 százalék, azaz azok a vállalkozások, amelyek árbevétel csökkenésre számítanak, átlagosan 31 százalékos csökkenéssel kalkulálnak 2020-ra vonatkozóan, 2019-hez viszonyítva. Létszámkategóriák szerint az látható, hogy a 10 fő alatti vállalkozások átlagosan ennél nagyobb, 42 százalékos árbevétel csökkenést prognosztizálnak, míg az 50 fő felettiek ennél kisebbet (átlagosan 25 százalékos csökkenésre számítanak). Ágazatok szerint a szolgáltató szektorban a legmagasabb a 2020-ban várható árbevétel csökkenés átlagos mértéke, 41 százalék. Az építőiparban a csökkenés átlagos értéke 31 százalék, a kereskedelemben 24 százalék az iparban pedig 21 százalék. A tisztán hazai tulajdonú cégek (32%) nagyobb visszaeséssel számolnak, mint a részben vagy egészen külföldi tulajdonú vállalkozások (28%). Azok a vállalkozók, akinek a cégénél nincs exporttevékenység, 2020-ban átlagosan 36 százalékos árbevétel csökkenéssel kalkulálnak, a részben exportáló cégek 27 százalékkal, míg a döntően exportáló cégek 22 százalékkal.

1.1.1.táblázat: 2020-as várható éves árbevétel csökkenésének mértéke 2019-hez képest, azon vállalkozások körében, amelyek árbevétel csökkenésre számítanak, százalékok átlaga

	N	Átlag	Szórás
Teljes minta	1137	31	23
1-9 fő között	576	42	26
10-49 fő között	337	32	21
50-249 fő között	178	25	16
250 fő felett	46*	25	21
Ipar	248	21	14
Építőipar	161	31	21
Kereskedelem	162	24	18
Egyéb szolgáltatás	557	41	26
Tisztán hazai tulajdon	1019	32	23
Külföldi (rész)tulajdon	103	28	22
Nem exportál	767	36	25
Részben exportál	184	27	20
Döntően exportál	162	22	15

**alacsony elemszám*

Forrás: GVI 2020

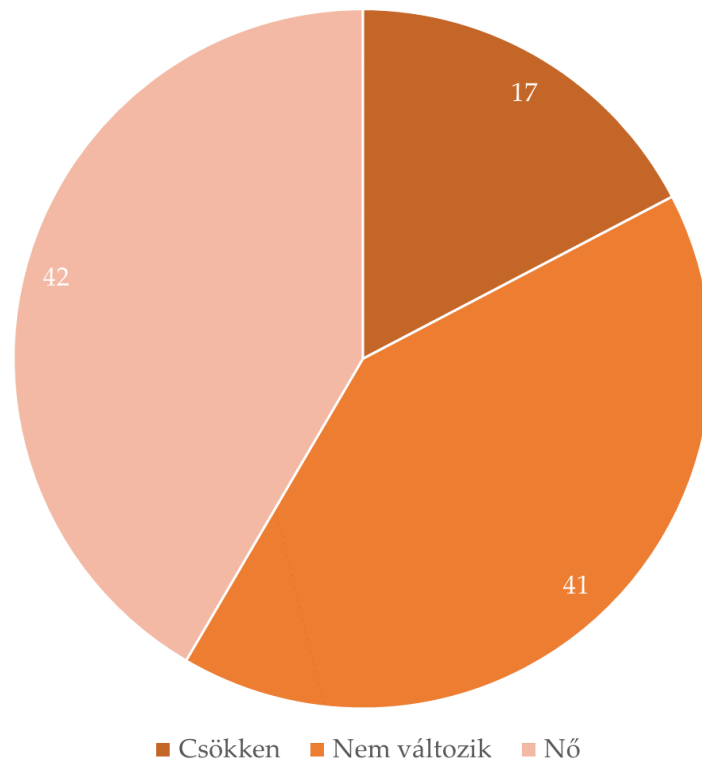
A megkérdezettek közel negyede, 483 vállalkozó válaszolta azt, hogy cégénél 2020-ra 2019-hez képest nagyobb éves nettó árbevételre számítanak. Közülük 365-en becsülték meg a 2020-as árbevétel növekedésük arányát, melynek átlagos mértékek 17 százalék.²

² Létszámkategória, ágazat, tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerinti bontásban az elemszámok alacsonyak.

1.2. Árbevétellel kapcsolatos várakozások 2021-re vonatkozóan

A vállalkozókat megkérdeztük arról is, hogy 2021-ben mekkora árbevételre számítanak 2020-hoz képest, azaz csökkeni vagy nőni fog várakozásaik szerint az árbevételük, vagy nem fog változni. A 2021-es évre vonatkozóan a vállalkozók bizakodóan tekintenek, 42 százalék válaszolta azt, hogy 2020-hoz képest 2021-ben vállalkozása éves árbevétele nőni fog, 41 százalék szerint nem fog változni és 17 százalék mondta azt, hogy csökkeni fog.

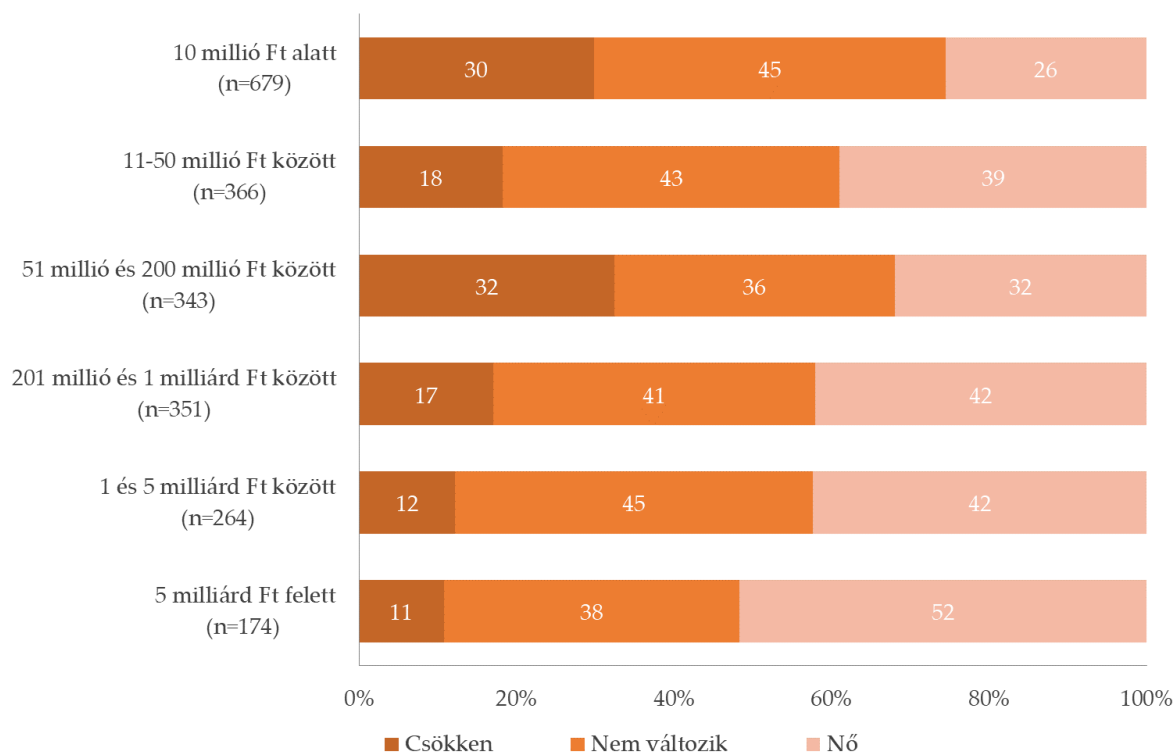
1.2.1.ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest, százalék (N=2289)

Forrás: GVI 2020

A 2020-as várható árbevétel kategória alapján az látható, hogy 2021-re vonatkozóan a nagyobb árbevételű vállalkozások bizakodóbbak, mint az alacsonyabb árbevételű cégek. A 2020-ban 10 millió forint éves árbevételnél kevesebbet váró vállalkozások 30 százaléka szerint 2021-ben tovább fog csökkeni az éves árbevételük, 45 százalékuk szerint nem fog változni 2020-hoz képest, és 26 százalékuk remél növekedést. Minél nagyobb a cég árbevétele annál optimistábban tekint a 2021-es évre, az 5 milliárd forint feletti árbevételű vállalkozások 52 százaléka számít a következő évben árbevétel növekedésre és csak 11 százalékuk csökkenésre.

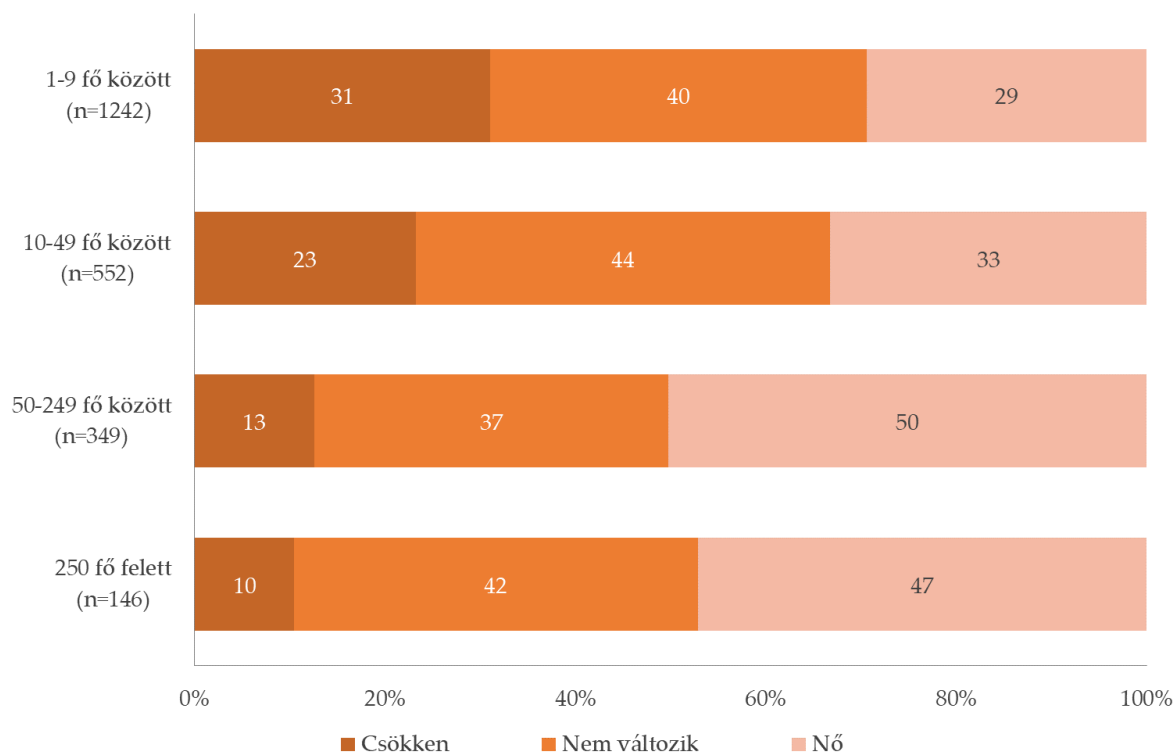
2.2.2. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest a szerint, hogy várhatóan mekkora lesz a 2020-as éves nettó árbevétel, százalék

Forrás: GVI 2020

Létszámkategóriák szerint is hasonló várakozások figyelhetők meg a 2021-es árbevétel alakulására vonatkozóan. A mikrovállalkozások 31 százaléka számít csökkenésre, míg a 10–49 főt foglalkoztató cégek 23 százaléka, az 50–249 főt foglalkoztatók 13 százaléka és a 250 fő feletti vállalkozásoknak 10 százaléka. A közepes- és a nagyvállalatok bizakodóak a 2021-es árbevételükkel kapcsolatban, a közepes vállalatok fele, a nagyvállalatok 47 százaléka 2021-ben éves árbevétel növekedést prognosztizál vállalata számára 2020-hoz képest.

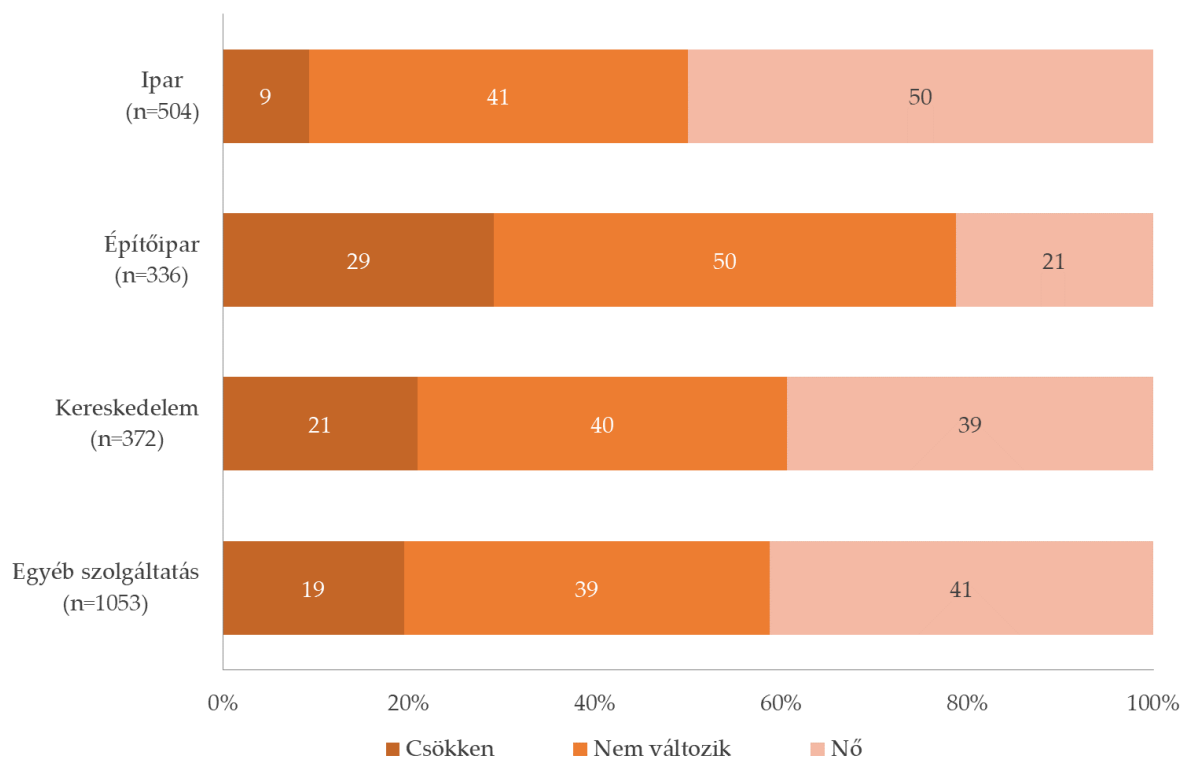
3.2.3. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest létszámkategóriák szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

A 2021-es várható árbevétellel kapcsolatban az iparban tevékenykedő vállalatok a legoptimistábbak, 50 százalékuk növekedésre számít, 41 százalékuk mondta azt, hogy a 2021-es árbevétel mértéke nem fog változni 2020-hoz képest, és csak 9 százalékuk számít csökkenésre. A szolgáltatásban dolgozó cégek 41 százaléka számít 2021-ben árbevétel növekedésre, míg a kereskedelemben dolgozók 39 százaléka. Az építőiparban tevékenykedő vállalatok nem ennyire bizakodóak, körükben 21 százalék számít 2021-ben magasabb árbevételre, mint 2020-ban, az építőipari vállalkozások fele nem vár változást és 29 százalékuk csökkenésre számít a 2021-es árbevételében.

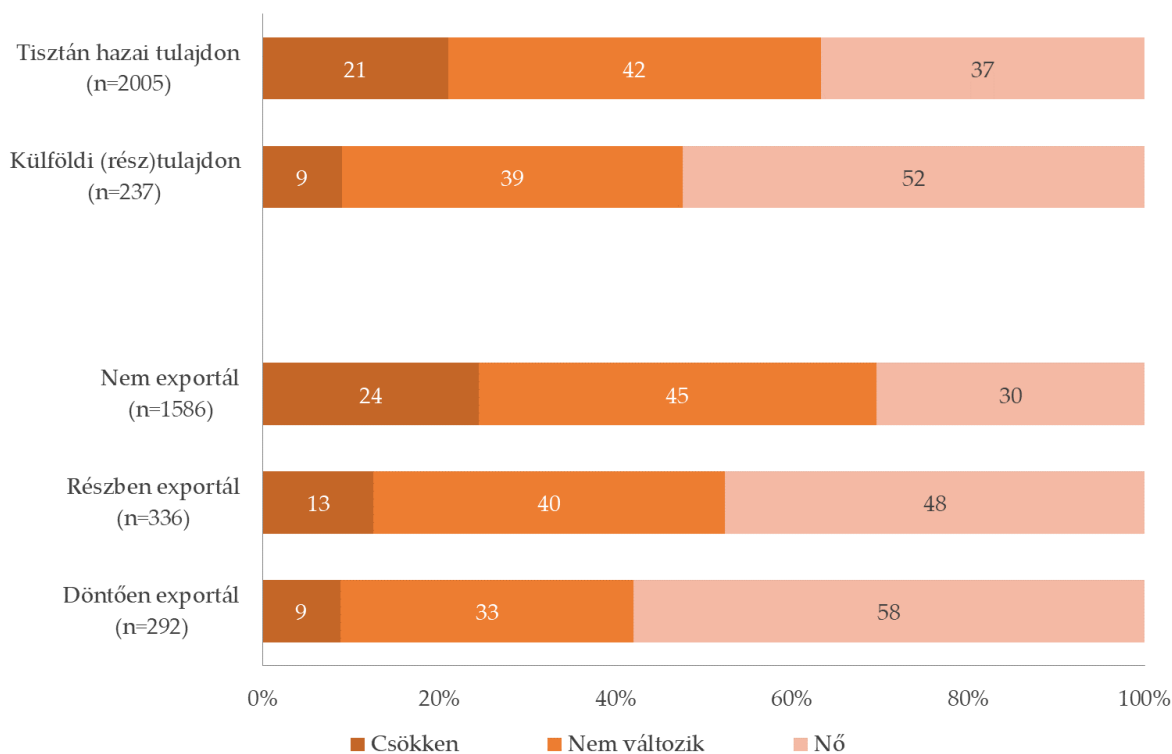
1.2.4. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest ágazatok szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

A 2021-es várható árbevétellel kapcsolatban a részben, vagy egészben külföldi tulajdonú cégek bizakodóbbak, 52 százalékuk árbevétel növekedésre számít, és csak 9 százalékuk gondolja azt, hogy 2020-hoz képest alacsonyabb lesz a vállalat árbevétele. A tisztán hazai tulajdonú cégek 21 százaléka számít csökkenésre, 42 százalékuk szerint 2021-ben ugyanakkora lesz az éves árbevételük, mint 2020-ban, míg 37 százalékuk növekedésre számít. A részben vagy döntően exportáló cégek többsége árbevétel növekedéssel kalkulál 2021-re vonatkozóan (48% és 58%), míg a nem exportáló cégeknek csak 30 százaléka számít növekedésre. Körülben a legtöbben arra számítanak, hogy nem fog változni 2021-ben az éves árbevételük nagysága 2020-hoz képest, míg 24 százalékuk csökkenésre számít.

1.2.5. ábra: Vállalkozás árbevételének várható alakulása 2021-ben, 2020-hoz képest tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

2021-re vonatkozóan a vállalkozások 17 százaléka mondta azt, hogy várhatóan csökkenni fog az árbevétele 2020-hoz képest, azaz 548 vállalkozás számít csökkenésre, átlagosan 30 százalékos csökkenésre számítanak.³

A teljes mintán a vállalkozások 41 százaléka mondta azt, hogy 2021-re vonatkozóan magasabb éves árbevételre számítanak, mint 2020-ban, azaz 774 vállalkozás számít erre. Közülük 528-an becsülték meg a 2021-es árbevételük növekedésének mértékét. A 2021-es várható árbevétel növekedés átlagos mértéke 2020-hoz képest 17 százalék. Létszámkategóriák szerint legmagasabb növekedésre a mikrovállalkozások számítanak. A 10–49 fő között és az 50 és 249 fő között foglalkoztató vállalatok egyaránt átlagosan 22 százalékos növekedést remélnék, míg a 250 fő feletti 10 százalékos, de esetükben alacsony az elemszám (55 250 fő feletti vállalkozás becsülte meg a növekedés mértékét). Azon vállalkozások körében, amelyek 2021-re vonatkozóan árbevétel növekedést várnak ágazatok szerint az építőiparban kiemelkedő az érték (32%), de az építőipari vállalatok elemszáma alacsony (46 építőipari vállalat válaszolt a kérdésre). Azok az iparban tevékenykedő vállalatok, amelyek növekedésre számítanak átlagosan 15 százalékos növekedést prognosztizálnak 2021-ben az előző évhez képest, a kereskedelemben dolgozók 13 százalékos, az egyéb szolgáltatást végzők 18 százalékos

³ Létszámkategória, ágazat, tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerinti bontásban az elemszámok alacsonyak.

növekedést remélnek. A tisztán hazai tulajdonú cégek magasabb átlagos árbevétel növekedést kalkulálnak 2021-re (20%), mint a külföldi (rész)tulajdonú vállalatok (12%). Az export tevékenységet nem végzők átlagosan nagyobb növekedésre számítanak (23%), mint a részben (12%) vagy döntően exporttevékenységet folytató vállalatok (15%).

1.2.1.táblázat: 2021-es várható éves árbevétel növekedésének mértéke 2020-hoz képest azon vállalkozások körében, amelyek árbevétel növekedésre számítanak, százalékok átlaga

	N	Átlag	Szórás
Teljes minta	528	17	39
1-9 fő között	208	31	49
10-49 fő között	128	22	27
50-249 fő között	137	22	66
250 fő felett	55*	10	10
ipar	157	15	50
építőipar	46*	32	65
kereskedelem	91*	13	16
egyéb szolgáltatás	233	18	23
tisztán hazai tulajdon	432	20	49
külföldi (rész)tulajdon	84	12	13
nem exportál	288	23	39
részben exportál	115	12	16
döntően exportál	113	15	49

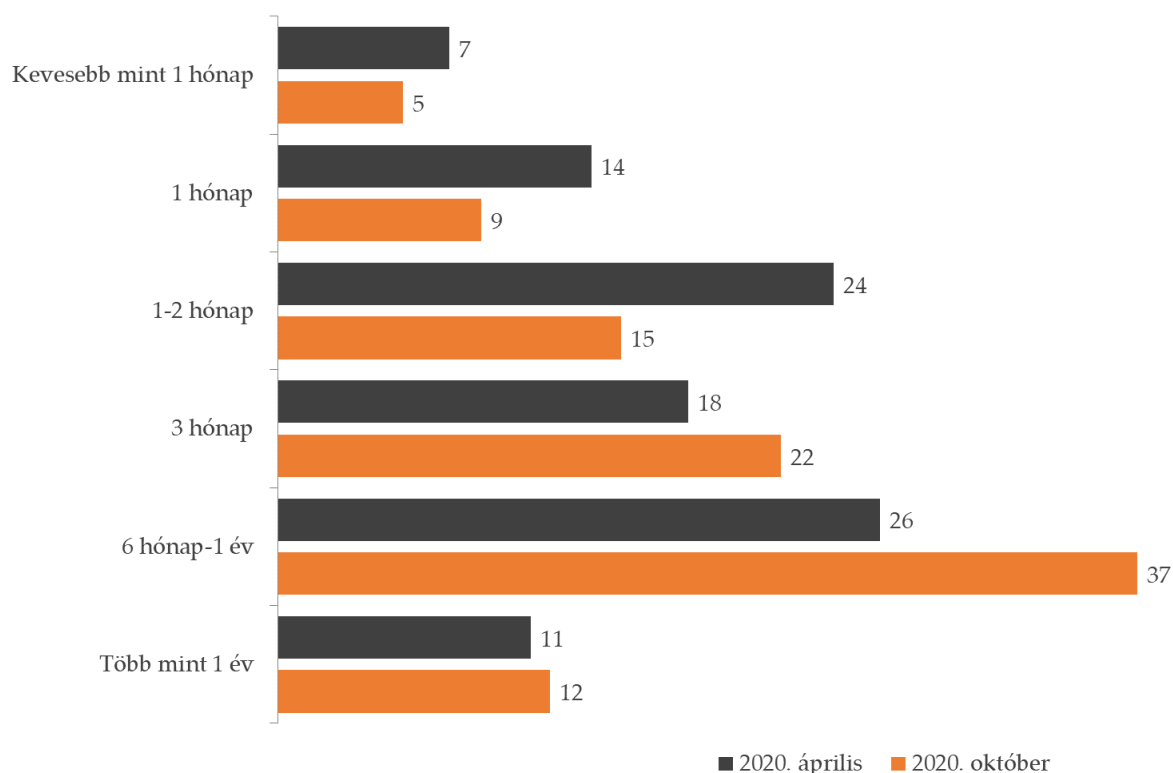
**alacsony elemszám*

Forrás: GVI 2020

2. Pénzügyi tartalékok

Az árbevétel alakulása mellett arról is megkérdeztük a vállalkozásokat, hogy pénzügyi tartalékaik – pótlólagos külső források bevonása nélkül – mennyi ideig tennék lehetővé pénzügyi kötelezettségeik teljesítését, ha a tavaszihoz hasonló, járvány miatti korlátozó intézkedések bevezetésére kerülne sor. Ezt a kérdést a vállalkozóktól megkérdeztük áprilisban is, így a 2.1. ábra a két időpontban érkezett válaszok százalékos arányát mutatja. Áprilishoz képest októberben a tartalékok szempontjából jobbnak ítélik pénzügyi helyzetüket a vállalkozások. Kevesebben voltak azok a vállalkozások, amelyeknek a pénzügyi tartalékai 1 hónapra (9%) vagy 1–2 hónapra elegendőek (15%) és többen azok a vállalkozások, amelyek 3 hónapra (22%) vagy fél év és 1 év közé (37%) teszik a lehetséges tartalékaik mértékének időtartamát.

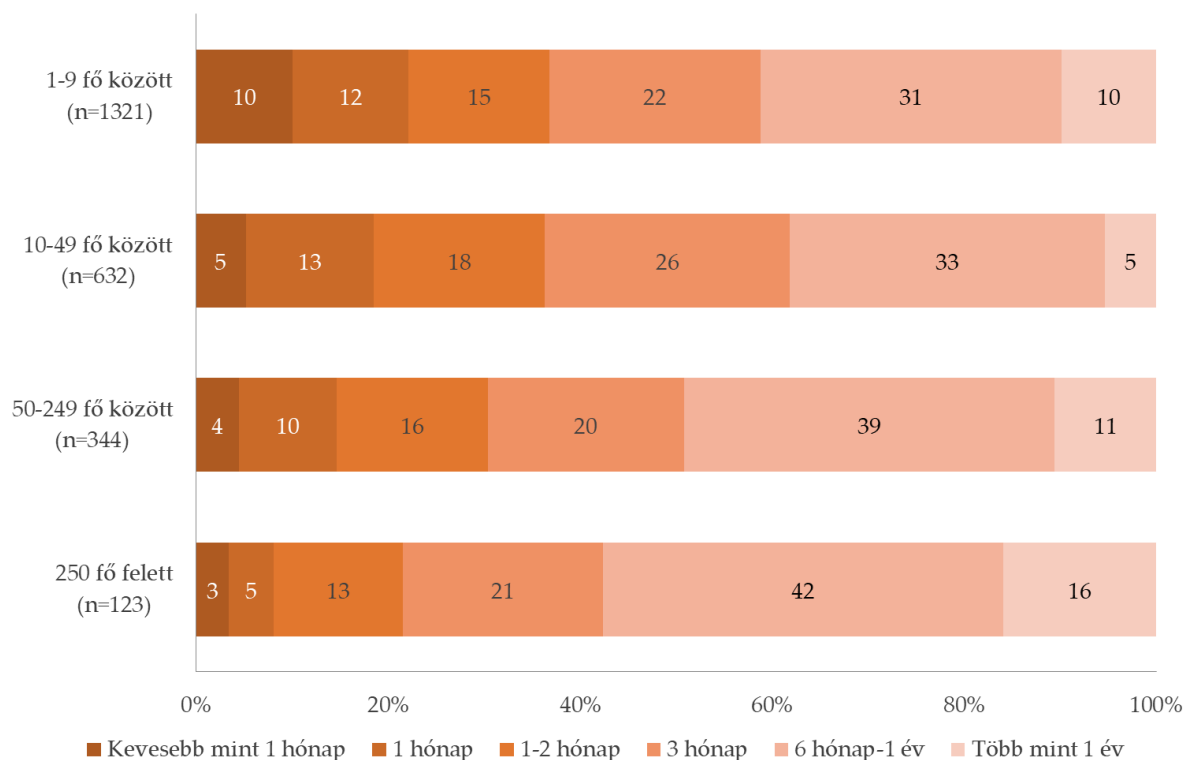
2.1. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, százalék, N2020. április=2541 és N2020.október=2420

Forrás: GVI 2020

A 2020-as októberi likviditást létszámkategóriák szerint vizsgálva az a tendencia rajzolódik ki, hogy a vállalatméret növekedésével párhuzamosan a vállalatok hosszabb időre rendelkeznek pénzügyi tartalékokkal, és lennének képesek a tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén pénzügyi kötelezettségeiket teljesíteni. A 250 fő feletti létszámú vállalatok 42 százaléka 6 hónap és 1 év közötti tartalékkal rendelkezik, és 16 százaléukuk 1 évnél tovább tudná pénzügyi kötelezettségeit teljesíteni. Ezzel szemben a kevesebb, mint 10 főt foglalkoztató cégeknek csupán 30 százaléka rendelkezik fél év és 1 év közötti tartalékkal, és 10 százaléukuk egy évnél továbbival.

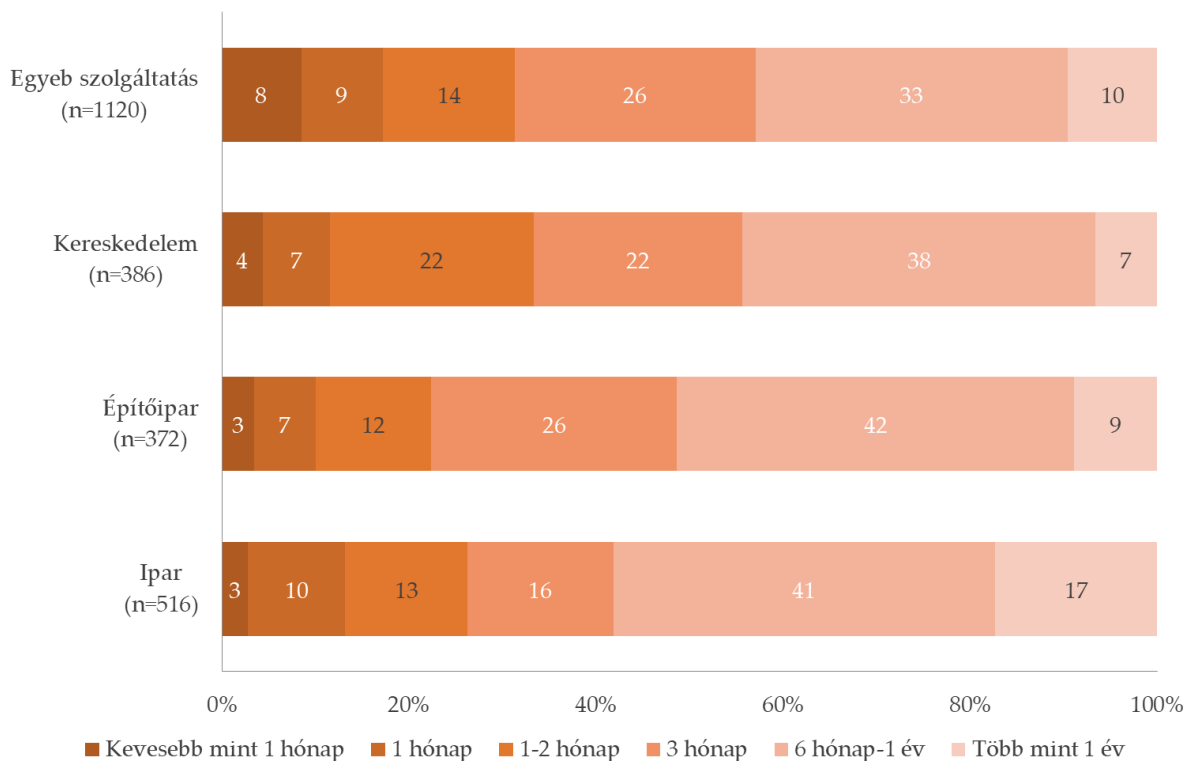
2.2. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, létszámkategóriák szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

Ágazatok szerint likviditás szempontjából az ipar területén tevékenykedő cégek helyzete a legkedvezőbb, több mint a vállalatok fele rendelkezik fél évnél hosszabb időre tartalékkal. Az építőiparban dolgozó vállalatok közel fele is több, mint fél évre elegendő tartalékkal rendelkezik, míg a kereskedelem és egyéb szolgáltatás ágazatokba tartozó cégek alacsonyabb arányban tudnak ilyen hosszú ideig pénzügyi kötelezettségeiket teljesíteni pótlólagos külső források bevonása nélkül.

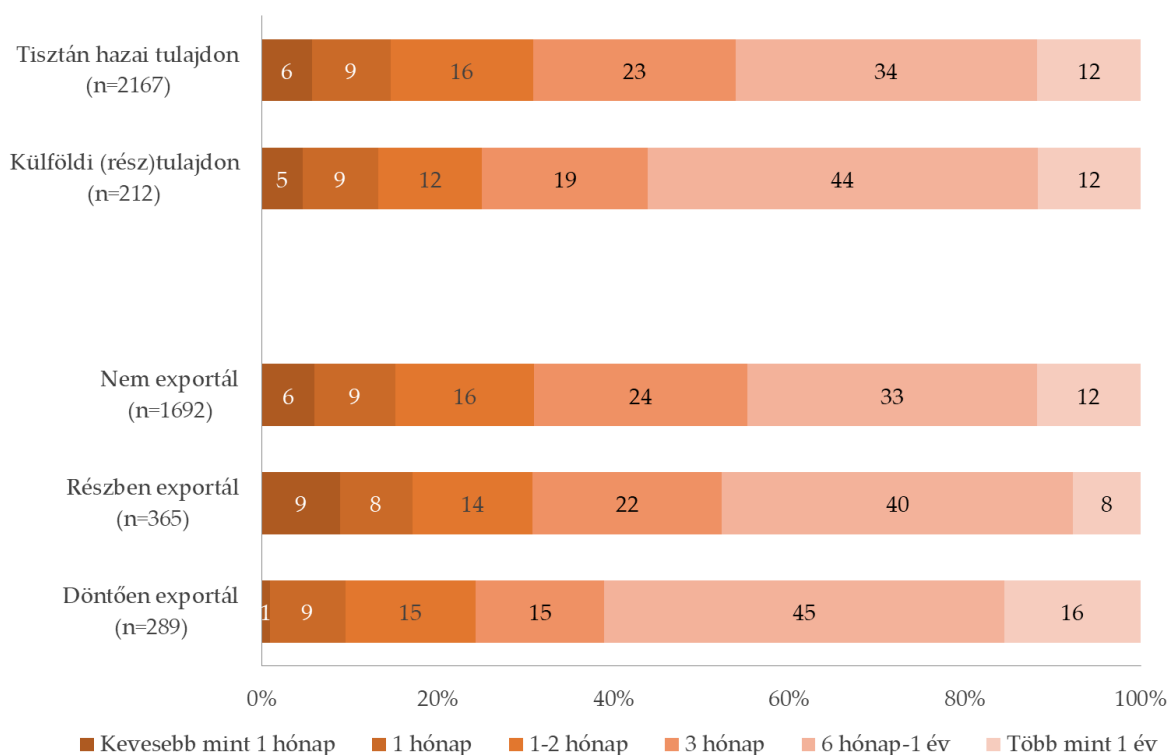
2.3. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, ágazatok szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

A részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatok likviditás szempontjából kedvezőbb helyzetben vannak, korlátozások esetén körükben magasabb azoknak a cégeknek az aránya, amelyek több, mint fél évig képesek lennének fizetni pénzügyi kötelezettségeiket (56%, tisztán hazai tulajdonú cégek esetén 46%). Ugyanez a tendencia rajzolódik ki a döntően exportáló vállalatok esetén, körükben magasabb azon vállalatok aránya, amelyek 6 hónapnál tovább tudnak pénzügyi kötelezettségeiket fedezni, mint a csak részben vagy nem exportáló vállalatok.

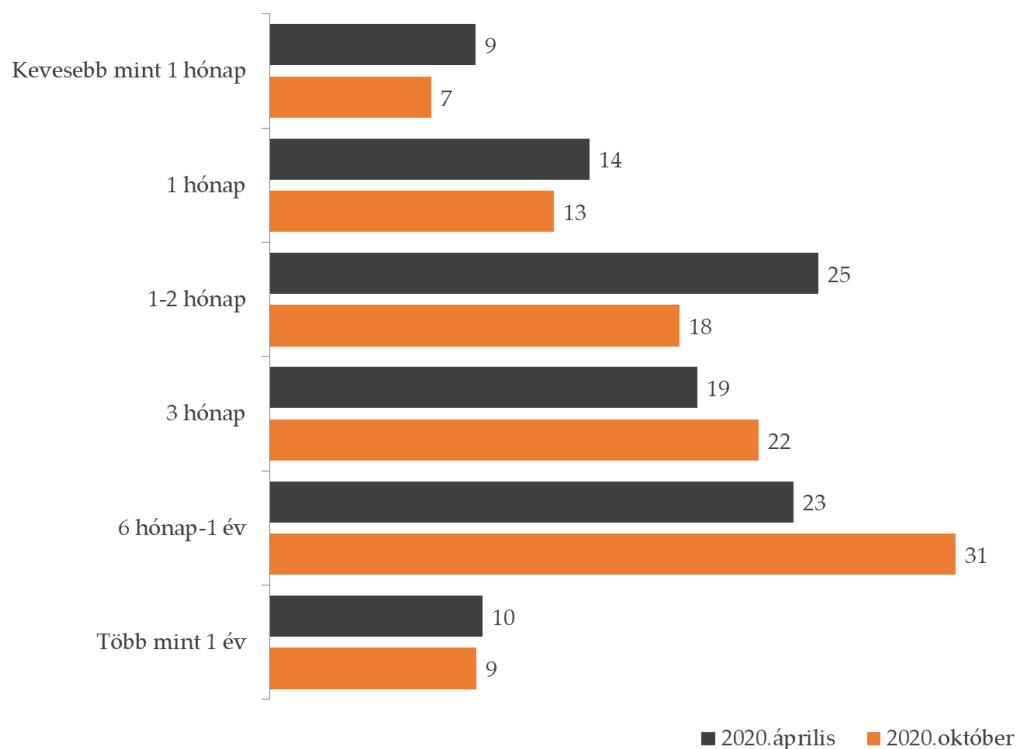
2.4. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége – pótlólagos külső források nélkül – a 2020 tavaszhoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

A pénzügyi likviditás mellett arról is megkérdeztük a vállalkozásokat, hogy pénzügyi tartalékaik – pótlólagos külső források bevonása nélkül – mennyi ideig tennék lehetővé alkalmazotti létszámuk fenntartását, ha a tavaszhoz hasonló, járvány miatti korlátozó intézkedések bevezetésére kerülne sor. Az októberi adatokat ebben az esetben is az áprilisi adatokkal összehasonlítva mutatja a 2.5. ábra. A tavaszi adatokkal összevetve magasabb azoknak a cégeknek az aránya, amelyek 6 hónap és 1 év között tudnák alkalmazotti létszámukat fenntartani újabb járványügyi korlátozások esetén (31%, áprilisban 23%). 3 százalékkal növekedett azoknak a vállalatoknak az aránya is, amelyek azt választották, hogy 3 hónapig tudnák alkalmazotti létszámukat pótlólagos külső forrás bevonása nélkül fenntartani, ha újra a tavaszhoz hasonló járványügyi korlátozások lépnek életbe. Az októberi adatfelvétel idején 7 százalék válaszolta azt, hogy kevesebb, mint 1 hónapig tudná alkalmazotti létszámát fenntartani, 13 százalék 1 hónapig és 18 százalék 1–2 hónapig. A tavasszal közel azonos (9%) azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek akkora tartalékkal rendelkeznek, hogy több, mint 1 évig képesek lennének alkalmazotti létszámuk fenntartására pótlólagos külső források bevonása nélkül a tavaszhoz hasonló járványügyi korlátozások esetén.

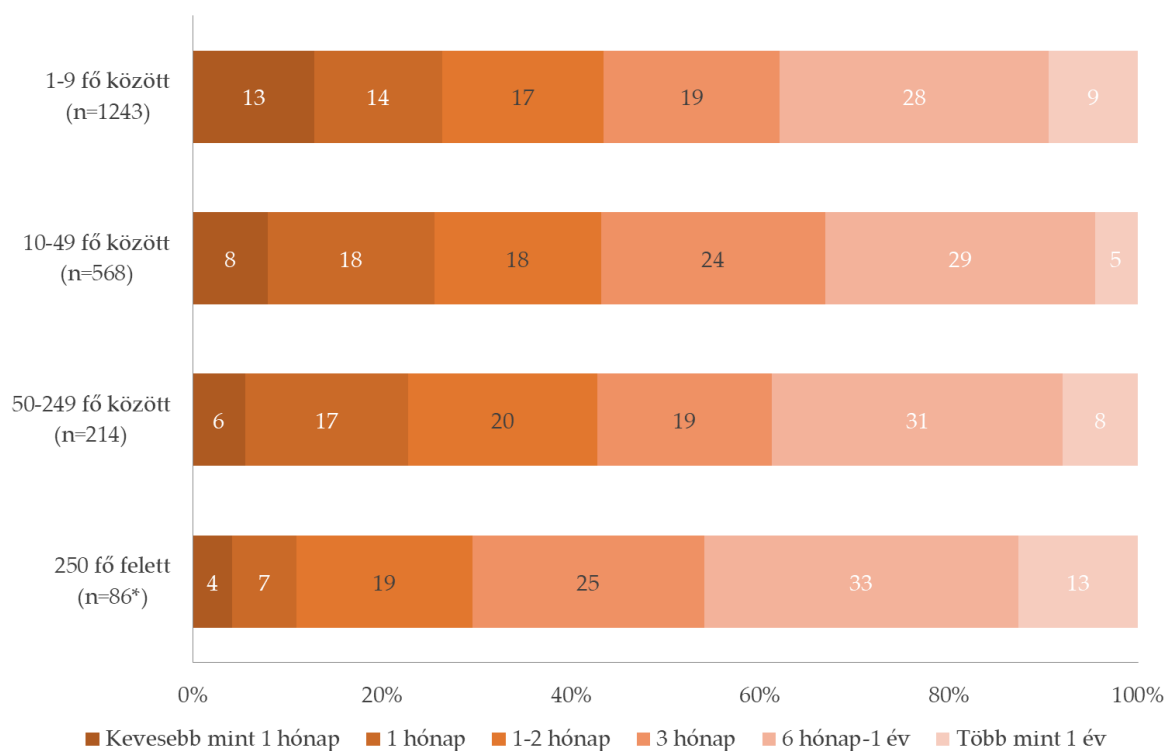
2.5. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, százalék, N2020. április=2342 és N2020.október=2111

Forrás: GVI 2020

Az alkalmazotti létszám fenntarthatóságát létszámkategória szerint vizsgálva az a tendencia rajzolódik ki, hogy a nagyobb cégek hosszabb időre elegendő pénzügyi tartalékkal rendelkeznek, amiből alkalmazotti létszámukat hosszabb ideig képesek járványügyi korlátozó intézkedések esetén fenntartani. Míg a 10 fő alatti vállalatok 13 százaléka kevesebb, mint 1 hónapig tudná a vállalati létszámot fenntartani, a 10–49 fő közötti vállalatoknál 8 százalék, az 50–249 fő közötti cégeknél 6 százalék válaszolta ezt. A 250 fő feletti cégek közül csak 4 százalék rendelkezik olyan kevés tartalékkal, hogy kevesebb mint 1 hónapig tudná alkalmazotti létszámát fenntartani, de az ő esetükben az elemszám alacsony (86 nagyvállalat válaszolt a kérdésre).

2.6. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, létszámkategóriák szerint, százalék

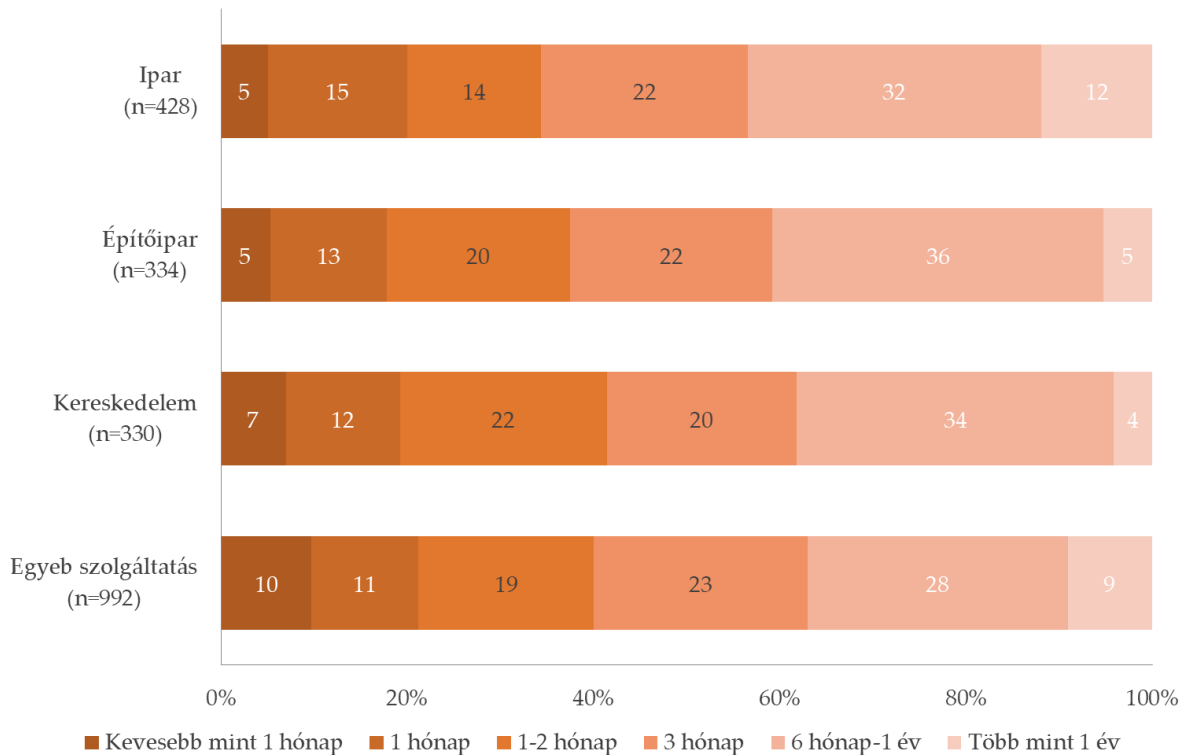

*alacsony elemszám

Forrás: GVI 2020

Ágazatok szerint az iparban tevékenykedő vállalatok rendelkeznek a leghosszabb időre elegendő tartalékkal ahhoz, hogy alkalmazotti létszámukat fenntartsák, körükben a legalacsonyabb a kevesebb, mint 1 hónapot jelölők aránya (5%) és a legmagasabb a több mint 1 évre elegendő tartalékkal rendelkezők aránya (12%). Az egyéb szolgáltatás ágazatába tartozó cégek tudnák legkevesebb ideig fenntartani alkalmazotti létszámukat, 10 százaléuk kevesebb, mint 1 hónapig.

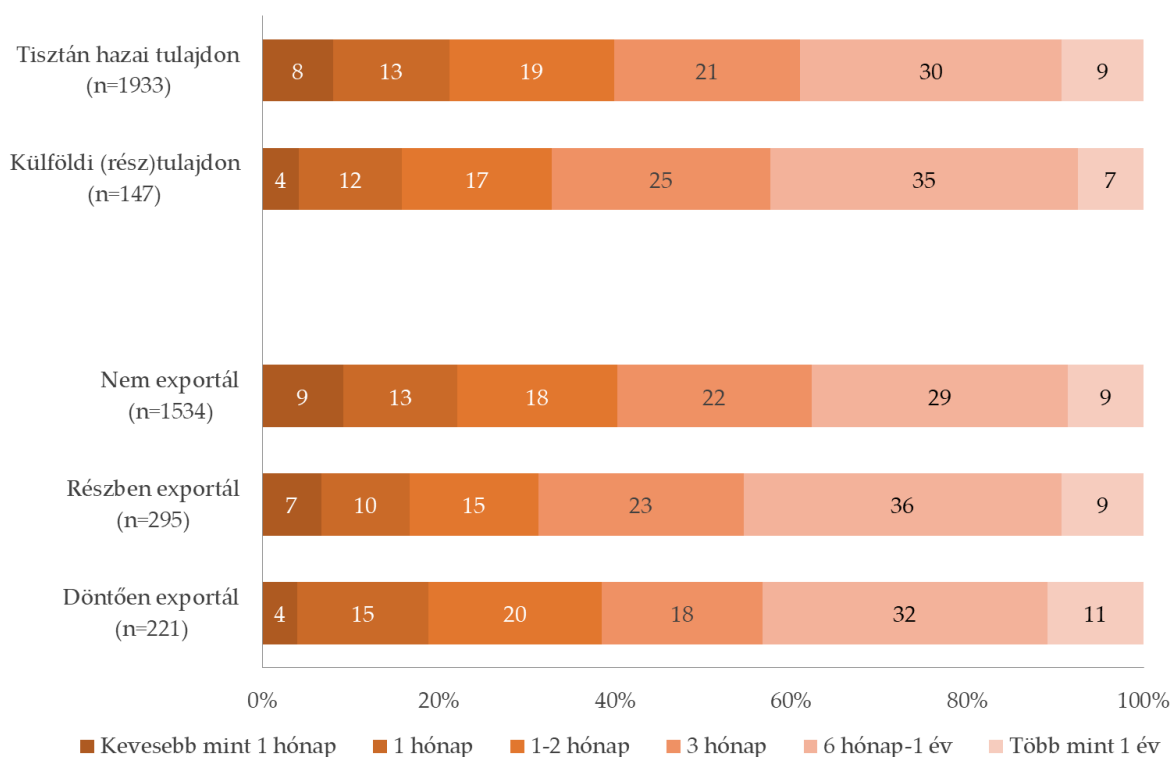
2.7. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszhoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, ágazatok szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

A részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatok hosszabb időre elegendő tartalékkal rendelkeznek, ha a tavaszihoz hasonló járványügyi korlátozások lépnének életbe és ugyanez igaz a döntően exportáló vállalatokra is. Körükben csupán 4–4 százalék azon vállalatok aránya, amelyek kevesebb, mint 1 hónapig tudnák alkalmazotti létszámukat fenntartani pótlólagos külső források bevonása nélkül. Ezzel szemben a tisztán hazai tulajdonú cégek 8 százaléka válaszolta ezt, a nem exportáló cégeknek pedig 9 százaléka. Ennek oka azonban szerkezeti okokra is visszavezethető, mivel az exporttevékenységet folytató, illetve a külföldi tulajdonban lévő vállalatok körében felülreprezentáltak a nagyobb vállalatok.

2.8. ábra: Alkalmazotti létszám fenntarthatósága pótlólagos külső források nélkül, a 2020 tavaszhoz hasonló járványügyi korlátozások esetén, tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint, százalék

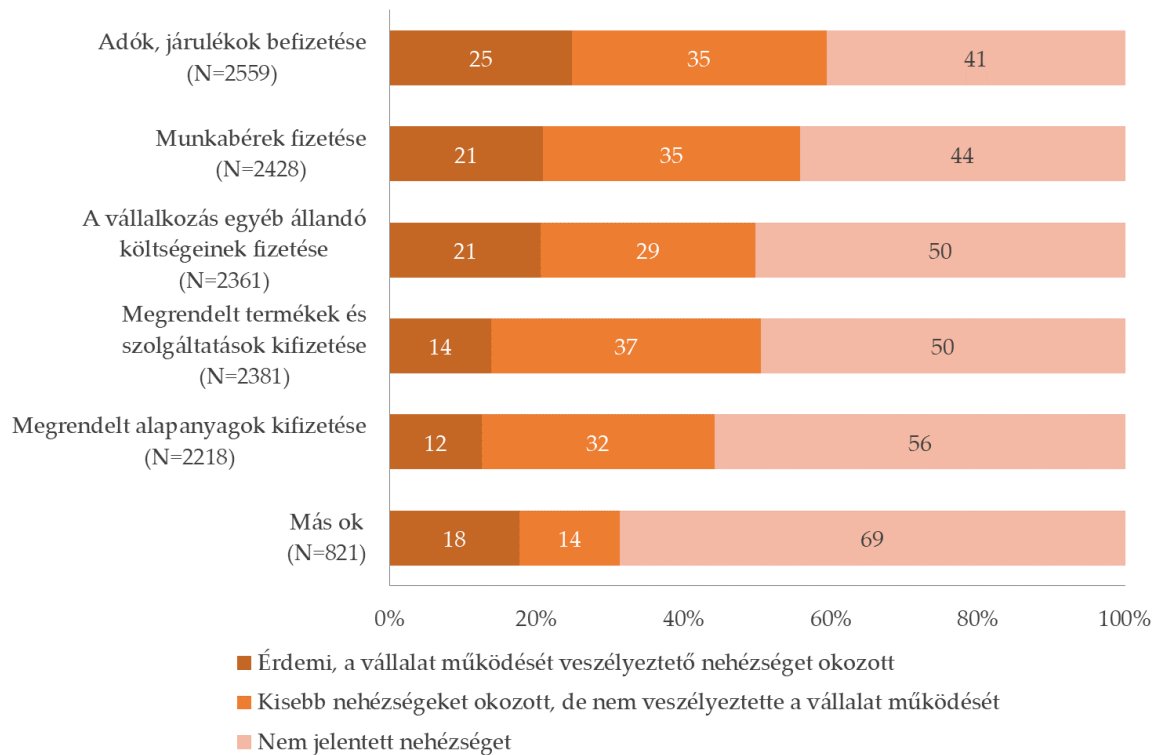
Forrás: GVI 2020

3. A vállalatok pénzügyi nehézségei

A legtöbb vállalkozásnak a 2020. októberét megelőző hónapokban az adók és járulékok befizetése jelentette a legnagyobb pénzügyi problémát, a cégek 25 százalékának érdemi, a vállalat működését veszélyeztető nehézséget okozott, további 35 százalékuk pedig kisebb nehézségeket okozott ez a kötelezettség, de nem veszélyeztette a vállalat működését. A második leggyakrabban említett pénzügyi nehézség a munkabérek fizetése volt, amiről a cégek 21 százaléka mondta azt, hogy érdemi, a vállalat működését veszélyeztető nehézséget okozott, 35 százalékuknál pedig kisebb nehézséget jelentett. A vállalkozások egyéb állandó költségeinek fizetése (pl. iroda/üzlethelyiség bérlése, fenntartása) ugyanennyi vállalkozónak okozott érdemi nehézséget, 21 százalékuk válaszolta ezt, és 29 százalékuknak kisebb nehézséget jelentett, ami nem veszélyeztette a vállalat működését. A megrendelt termékek és szolgáltatások kifizetése a vállalatok 14 százalékának érdemi, 37 százalékának kisebb nehézséget okozott, míg a megrendelt alapanyagok kifizetése 12 százalék számára volt érdemi, a vállalat működését veszélyeztető nehézség, 32 százalékuk pedig kisebb, de a vállalat működését nem veszélyeztető nehézség. A vállalkozók 18 százaléka számolt be egyéb, a vállalat működését veszélyeztető nehézségről, míg további 14 százalékuk tapasztalt egyéb kisebb nehézséget. Az egyéb nehézségek között említett legfontosabb okok a kereslet és

megrendelések visszaesése, az euró árfolyamának emelkedése, a meglévő hitelek törlesztése és a járványügyi korlátozó intézkedések (pl. határzár, rendezvények elmaradása).

3.1. ábra: A vállalatok pénzügyi nehézségei az elmúlt hónapokban, százalék

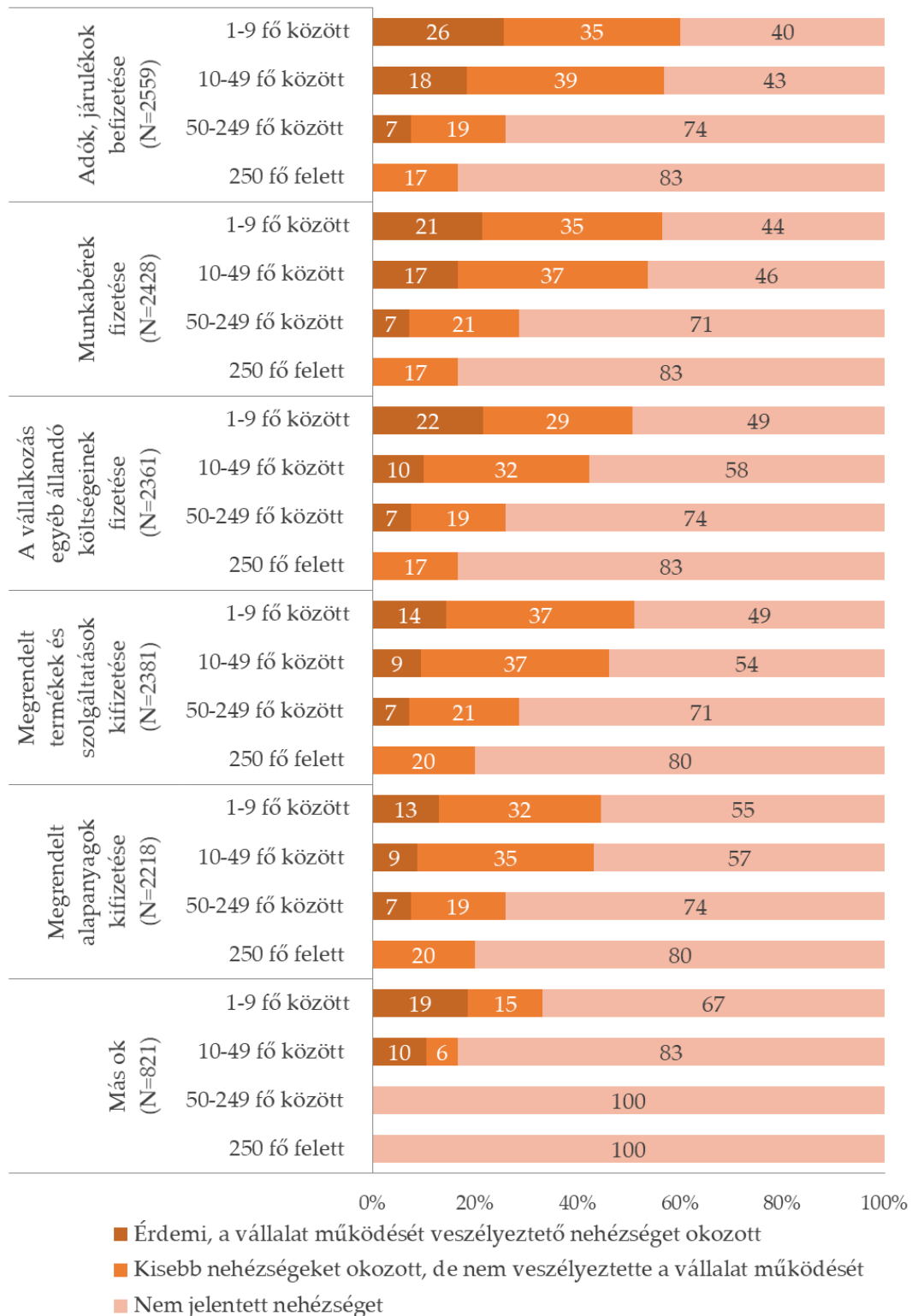

Forrás: GVI 2020

Létszámkategóriák szerint az látható, hogy a kisebb vállalatokat nagyobb arányban érintették a különböző pénzügyi nehézségek, mint a nagyvállalatokat. A 250 fő feletti nagyvállalatok egyik okot sem jelölték meg a vállalat működését veszélyeztető, érdemi nehézségként és más okot sem említettek, ami számukra érdemi nehézséget okozott volna az október előtti hónapokban. A 250 fő feletti nagyvállalatok 20 százaléka számára kisebb nehézséget okozott a megrendelt termékek és szolgáltatások és az alapanyagok kifizetése, 17 százalékanak pedig az adók és járulékok befizetése, a munkabérek és egyéb állandó költségeik fizetése. Ezzel szemben a mikro-(1–9 fő) és kisvállalkozások (10–49 fő) számára érdemi, a cég működését veszélyeztető nehézséget okozott az adók és járulékok befizetése (26 és 18 százalék), illetve a munkabérek fizetése (21 és 17 százalék). Kisebb nehézséget okozott a mikrovállalkozások 35 százaléka számára az adók és járulékok befizetése és 21 százalékuk számára a munkabérek fizetése, míg a kisvállalkozók 18 és 17 százalékanak okoztak kisebb nehézséget az előbb említett okok. A mikrovállalkozások 22 százalékanak okozott érdemi nehézséget a vállalkozás egyéb állandó költségeinek fizetése, illetve körükben 19 százalék azon vállalkozások aránya, amelyek más okot is érdemi nehézségként említettek. A közepes vállalatok (50–249 fő között) alacsonyabb arányban jelölték az okokat érdemi, a vállalat működését veszélyeztető

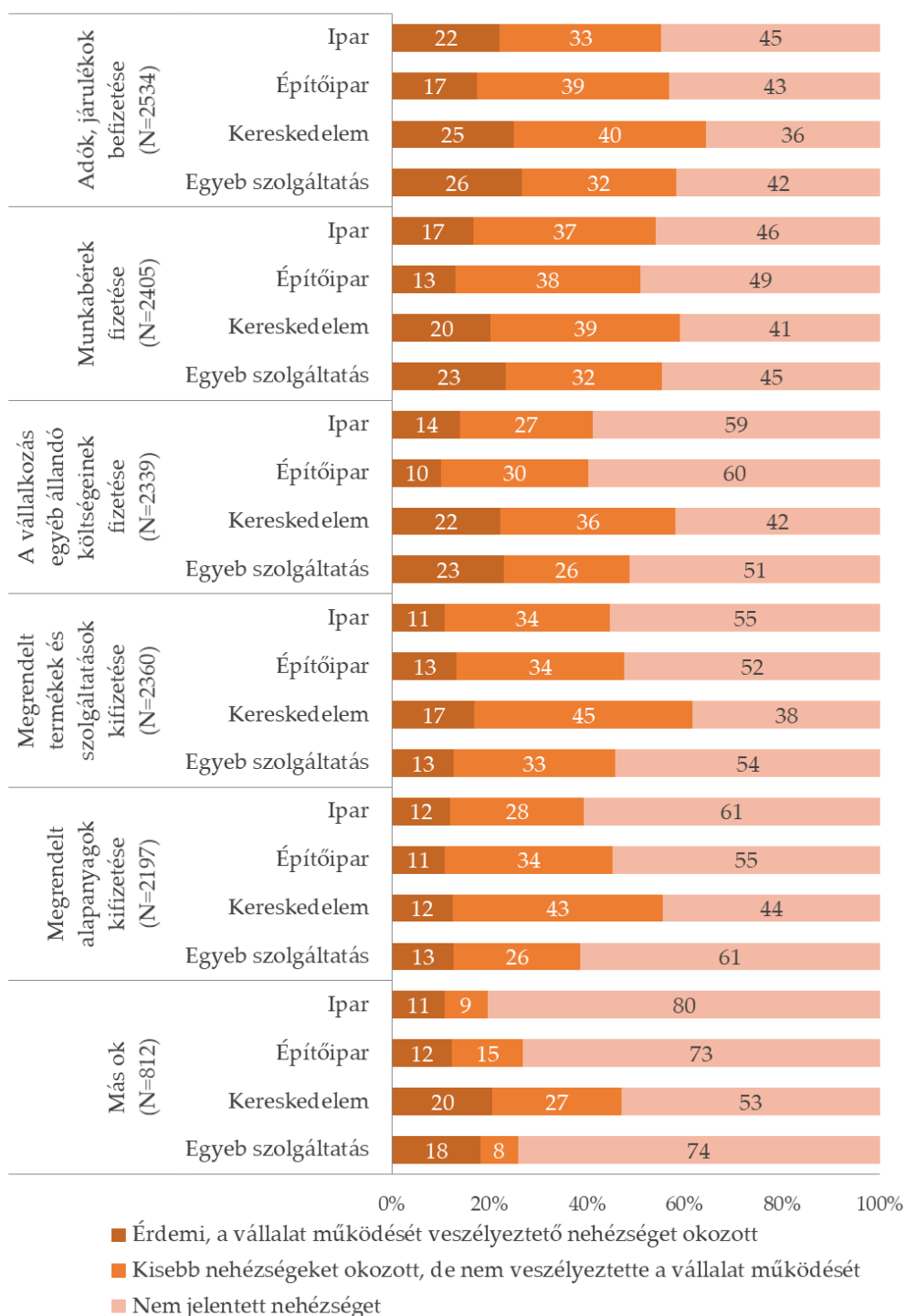
nehézségként, minden ok esetén 7 százalékos arányban, más okot pedig nem említettek egyáltalán nehézségként.

3.2. ábra: A vállalatok pénzügyi nehézségei az elmúlt hónapokban létszámkategóriák szerint, százalék

Ágazatok szerint vizsgálva a pénzügyi nehézségek okait az látható, hogy mind a négy vizsgált ágazat érintett volt október elején a felsorolt pénzügyi problémákkal, és más érdemi nehézséget is tapasztaltak (ipar 11%, építőipar 12%, kereskedelem 20%, egyéb szolgáltatás 18%). A pénzügyi nehézségi okok közül mind az öt a kereskedelemben dolgozókat érintette legnagyobb arányban, az adók és járulékok befizetése 25 százalékuknak érdemi, 40 százalékuknak kisebb nehézséget okozott, a munkabérek fizetése 20 százalékuknak érdemi, 39 százalékuknak kisebb nehézséget okozott. Egyéb állandó költségeik fizetése is a kereskedelemben tevékenykedő cégek 58 százalékának érdemi (22%) vagy kisebb (36%) nehézséget jelentett, a megrendelt termékek és szolgáltatások kifizetése a kereskedők 62 százalékának okozott problémát (17 százalékuknak érdemi nehézség, 45 százalékuknak kisebb nehézség). A megrendelt alapanyagok kifizetése is a kereskedelemben tevékenykedők számára jelentett a legnagyobb arányban pénzügyi nehézséget (12 százalékuknak érdemi, 43 százalékuknak kisebb nehézséget okozott). A kereskedelmi cégek után az egyéb szolgáltatás területén tevékenykedő vállalatok említették a legnagyobb arányban pénzügyi nehézséget okozó tényezőként a felsorolt okokat az októbert megelőző hónapokban, de az iparban és az építőiparban tevékenykedő cégek is több mint fele számolt be érdemi vagy kisebb nehézségről az adók és járulékok befizetésével, valamint a munkabérek fizetésével kapcsolatban.

3.3. ábra: A vállalatok pénzügyi nehézségei az elmúlt hónapokban ágazatok szerint, százalék

Forrás: GVI 2020

Tulajdonszerkezet és exporttevékenység szerint nincsenek a jelentős eltérések az egyes pénzügyi nehézségi tényezők tekintetében. A tisztán hazai és a részben vagy egészben külföldi tulajdonban álló vállalatok hasonló arányban szembesültek a különböző pénzügyi nehézségi

okokkal. Exporttevékenység alapján sem mutatkoztak különbségek a szerint, hogy egy vállalat szembesült-e az említett pénzügyi problémákkal.

4. Késedelmes fizetés és lánc tartozás

A vállalatok pénzügyi helyzetéről ad képet a késedelmes fizetés és lánc tartozás jelensége is, ezért megvizsgáltuk azt is, hogy hogy üzleti partnereik hány százaléka fizetett több alkalommal is késedelmesen 2020. első félévében. A válaszok átlaga szerint a vállalkozások 15 százaléka esetén fordult elő, hogy késedelmesen fizettek nekik üzleti partnereik. A kisvállalkozások (10–49 fő között) és középvállalkozások (50–249 fő között) esetén ez az arány átlag feletti, egyaránt 18 százalék, míg nagyvállalatok (250 fő felett) esetén kevésbé jellemző a partnerek késedelmes fizetése, körükben az átlag értéke 11 százalék. Ágazatok szerint az ipar területén tevékenykedő vállalatok esetén a legmagasabb a több alkalommal is késedelmesen fizető partnerek aránya, átlagosan 20 százalék 2020. első félévében. Az építőiparban dolgozó vállalatok üzleti partnereinek 17 százaléka fizetett késedelmesen. A kereskedelem és az egyéb szolgáltatások területén alacsonyabb az átlag értéke (13% és 14%). Tulajdonszerkezet szerint nincsenek jelentős eltérések. A részben vagy döntően exportáló cégek üzleti partnerei között átlagosan nagyobb arányban fordul elő a késedelmes fizetés, részben exportáló cégek esetén az átlag 19 százalék, döntően exportáló vállalatok esetén 24 százalék.

4.1.táblázat: Késedelmes fizetésre vonatkozó statisztikák

Üzleti partnereinek körülbelül hány százaléka fizetett több alkalommal is késedelmesen 2020 első félévében?						
	N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
Teljes minta	2155	14,95	22,5	5	0	100
Létszámkategóriák szerint						
	N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
1–9 fő között	1283	14,66	22,6	5	0	100
10–49 fő között	568	18,33	20,5	10	0	100
50–249 fő között	225	18,04	22,9	10	0	100
250 fő felett	79*	11,27	21,1	5	0	80
Ágazatok szerint						
	N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
Ipar	452	19,63	25,0	10	0	100
Építőipar	347	17,22	22,4	10	0	100
Kereskedelem	329	13,33	19,5	5	0	100
Egyéb szolgáltatás	1006	14,28	22,9	1	0	100

Tulajdonszerkezet szerint						
	N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
Tisztán hazai tulajdon	1980	14,96	22,4	5	0	100
Külföldi (rész)tulajdon	147	15,32	22,7	5	0	100

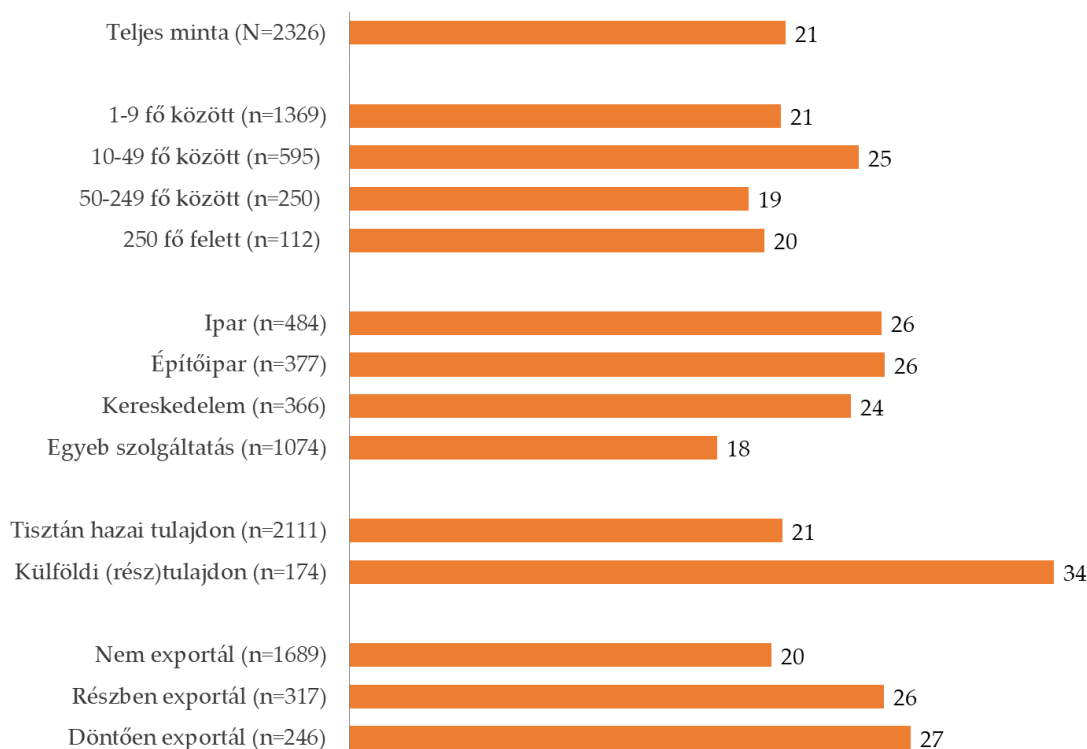
Exporttevékenység szerint						
	N	Átlag	Szórás	Medián	Minimum	Maximum
Nem exportál	1582	14,10	21,9	3	0	100
Részben exportál	294	18,60	21,1	10	0	100
Döntően exportál	231	24,17	30,8	10	0	100

Forrás: GVI 2020

A láncartozás előfordulása azaz, hogy egy vállalat az elmúlt 12 hónapban azért nem tudott fizetni határidőre szállítóinak, mert neki sem fizettek a vevői határidőre, 21 százalék, a cégek valamivel több mint ötöde mondta azt, hogy előfordult ez a vállalkozásánál. A láncartozás jellemzőbb a 10–49 fő közötti kisvállalkozások esetén (25%), az ipar (26%) és az építőipar (26%) ágazatokban, gyakoribb a részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatoknál (34%) és a részben exportáló (26%) vagy döntően exportáló (27%) cégek között.

A pénzügyi nehézségekre vonatkozó eredményeinket is figyelembe véve az tapasztalható, hogy a láncartozás azon vállalati csoportok körében jellemzőbb, amelyek kevésbé voltak érintettek a pénzügyi nehézségekben az októbert megelőző hónapokban.

4.1. ábra: Annak előfordulása, hogy egy cég az elmúlt 12 hónapban azért nem tudott fizetni szállítóinak időben, mert neki sem fizettek vevői határidőre, százalék

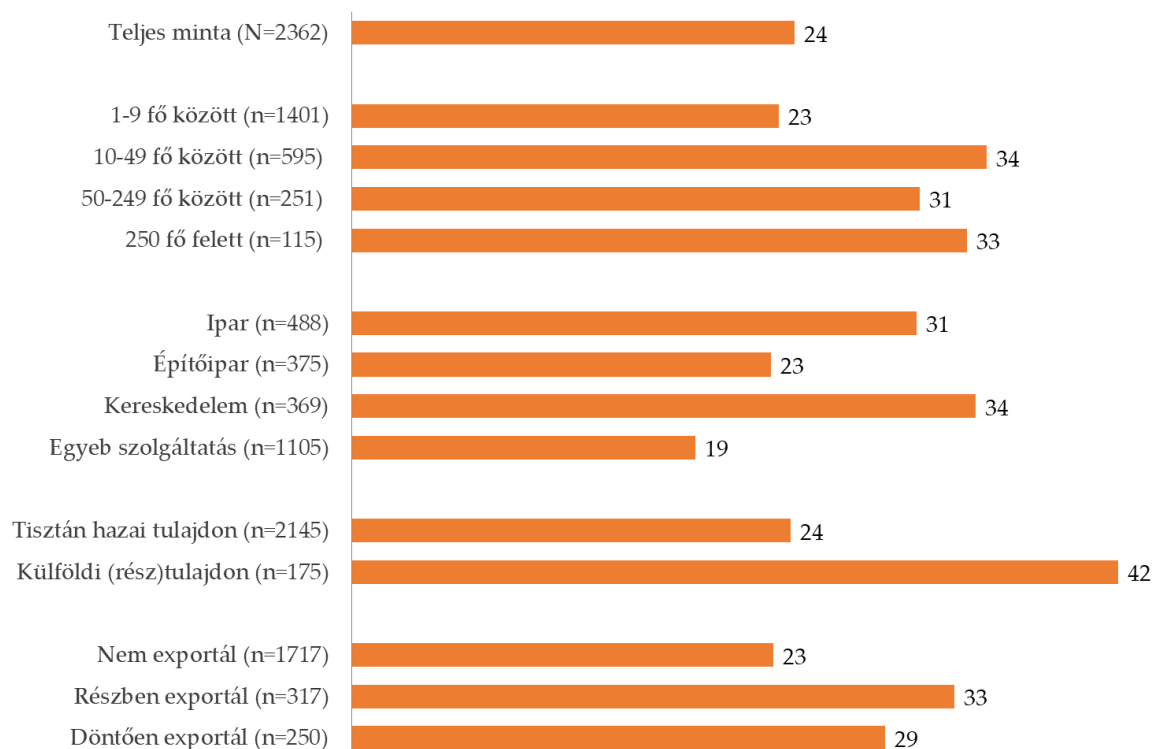

Forrás: GVI 2020

Arra a kérdésre, hogy az elmúlt fél év során a vállalat tartozott-e egy vagy több beszállítójának, 24 százalék válaszolt igennel. A teljes mintához képest nagyobb arányban tartoznak beszállítóiknak a 10 és 49 fő közötti cégek (34%), az 50–249 fő közötti cégek (31%) és a 250 fő feletti (33%). Ez összefüggésben áll azzal is, hogy a vállalatméret növekedésével a potenciális beszállító partnerek száma is megnő, ami a tartozások előfordulásának esélyét növeli. Ugyanakkor a késedelmesen fizetett összegek nagyságát, illetve a tartozások időtartamát felmérésünkben nem vizsgáltuk, az itt bemutatott adatok kizárólag a beszállítók felé fennálló tartozások előfordulását mutatják.

Ágazatok szerint a beszállítóknak való tartozás a kereskedelem (34%) és az ipar (31%) ágazatokban jellemzőbb. Tulajdonszerkezet szerint magasan kiemelkednek a részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatok, amelyek közül 42 százalék mondta azt, hogy az elmúlt félév során tartozott egy vagy több beszállítójának. Exporttevékenység alapján a részben exportáló cégekre a legjellemzőbb a tartozás (33%), de a teljes mintához képest magasabb a döntően exportáló vállalatok esetén is (29%). A kintlévőségek nagyságát, a tartozások időtartamát nem ismerjük.

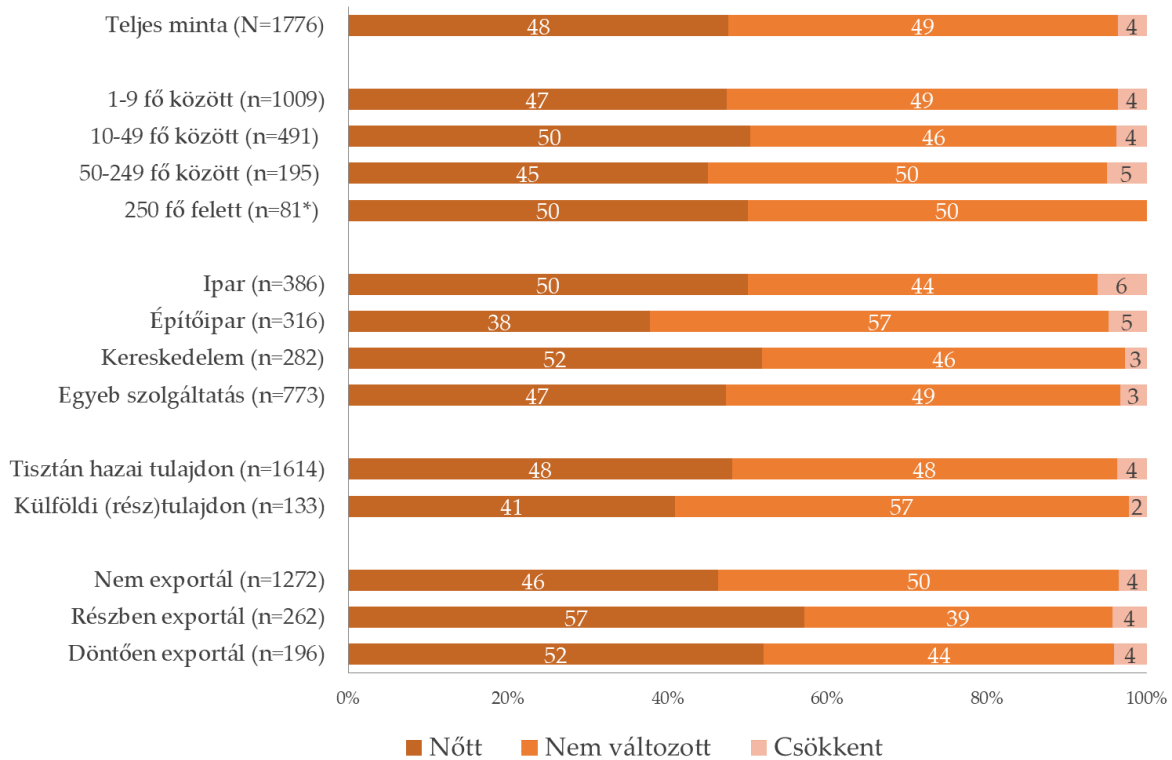
4.2. ábra: Annak előfordulása, hogy egy cég az elmúlt félév során tartozott egy vagy több beszállítójának, százalék

Forrás: GVI 2020

A lánc tartozás által okozott problémák súlyának alakulásáról a vállalkozók 48 százalékának az a véleménye, hogy az utóbbi fél év során nőtt a probléma súlya, 49 százalékuk szerint nem változott, és csupán 4 százalékuk gondolja azt, hogy csökkent. Ez a vélemény létszámkategoriáktól független. Ágazati bontásban az látható, hogy az építőiparban tevékenykedő vállalatok nagyobb arányban gondolják úgy, hogy nem változott (57%) a lánc tartozás problémájának súlya az elmúlt fél évben. A részben vagy döntően exportáló vállalatok nagyobb arányban gondolják azt, hogy nőtt a probléma súlya az elmúlt fél évben (57% és 52%).

4.3. ábra: A lánctartozás által okozott problémák súlyának alakulása az elmúlt fél év során, százalék

*alacsony elemszám

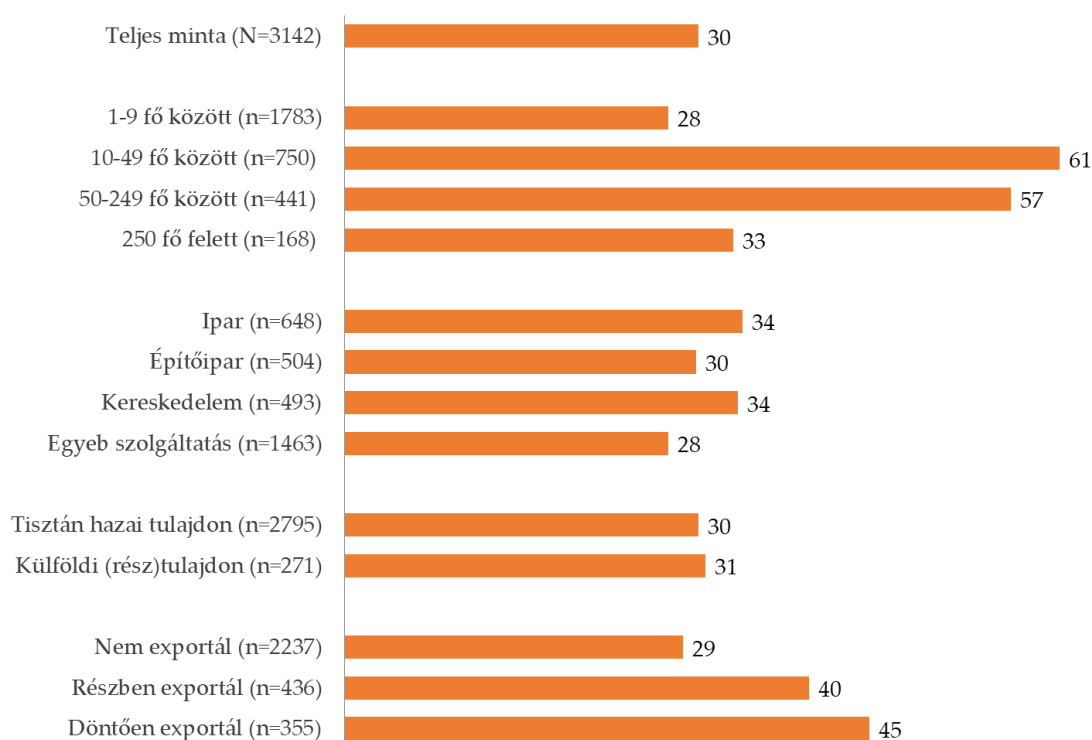
Forrás: GVI 2020

5. Külső finanszírozási forrás igénybevétele a COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére

A 2020. októbere előtti hónapokban a COVID19 járvány nehézségeinek kezelésére a vállalkozások 30 százaléka vett igénybe valamilyen külső finanszírozási forrást. Ez lehetett állami vagy piaci megoldás, vagy mindkettő. Állami megoldások közé tartozik a vissza nem térítendő állami támogatás, állami járulékkedvezmény, GINOP/VEKOP támogatott hiteltermék (0 százalékos MFB hitel), Széchenyi Kártya Hitelprogram valamelyik terméke, NHP hitel vagy NHP kötvényprogram. Piaci megoldások közé sorolható a banki folyószámlahitel, banki forgóeszközhitel, banki beruházási hitel, garanciainstítmény garanciájával nyújtott bankhitel, lízing, faktoring, tőkebefektetés (kockázati tőke, üzleti angyal) vagy kötvénykibocsátás. Létszám kategóriák szerint az látható, hogy a 10–49 fő közötti (61%) és az 50–249 fő közötti cégek (57%) sokkal nagyobb arányban vettek igénybe külső finanszírozási forrást, mint a mikrovállalatok (28%) vagy a nagyvállalatok (33%). Annak ellenére, hogy a 3. fejezetben bemutatott eredményeink alapján a mikrovállalkozásokat érintették leginkább az októbert megelőző hónapokban pénzügyi nehézségek, mégis körükben a legalacsonyabb a külső finanszírozási források igénybevétele.

Ágazatok szerint nincsenek jelentős eltérések, mind a négy ágazatban körülbelül a vállalkozások háromtizede vett igénybe külső finanszírozási forrást a járvány okozta nehézségek kezelésére. Ugyanez igaz a tisztán hazai, illetve a részben vagy egészben külföldi tulajdonú cégekre. Különbség mutatkozik a vállalatok exporttevékenysége szerint. A nem exportáló cégek közül kevesebben (29%) vettek igénybe külső finanszírozási forrást, mint a részben exportáló cégek (40%) és a döntően exportáló vállalatok (45%).

5.1. ábra: Külső finanszírozási forrás igénybevétele az elmúlt hónapokban COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére, százalék

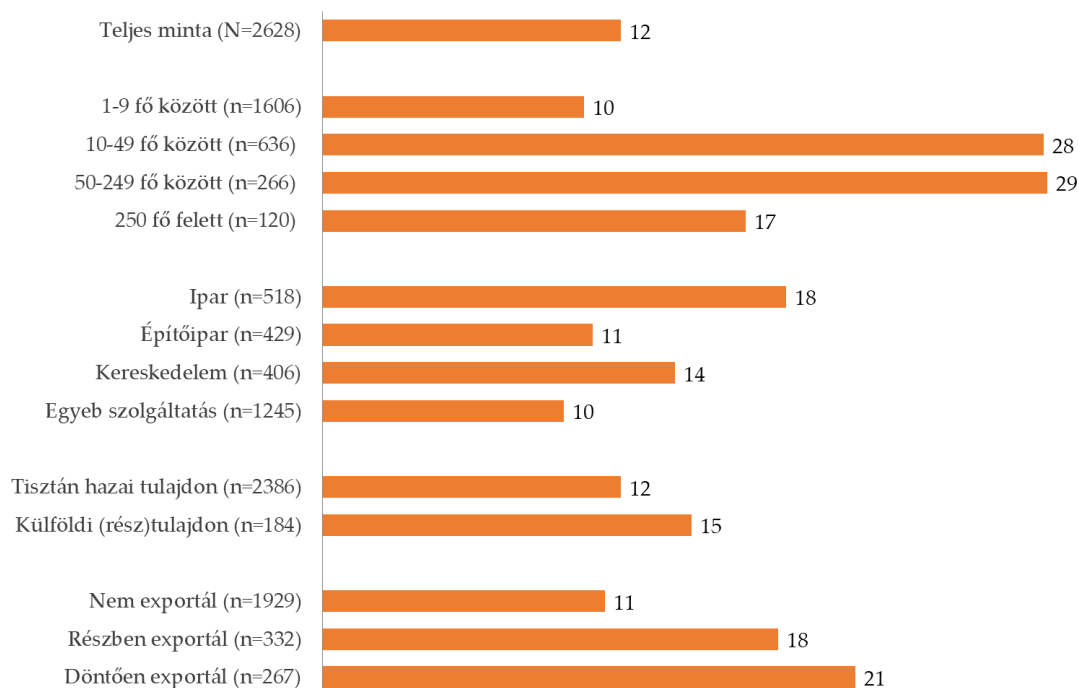

Forrás: GVI 2020

Ha különválasztjuk, hogy a vállalkozások hány százaléka vett fel piaci szereplőktől külső finanszírozási forrást a COVID19 járvány enyhítésére, akkor azt látjuk, hogy a cégek 12 százaléka élt ilyen megoldásokkal. Ez lehetett banki folyószámlahitel, banki forgóeszközhitel, banki beruházási hitel, garanciaintézmény garanciájával nyújtott bankhitel, lízing, faktoring, tőkebefektetés (kockázati tőke, üzleti angyal) vagy kötvénykibocsátás. A 10 fő alatti (10%) és 250 fő feletti vállalkozások (17%) kisebb arányban éltek a piaci megoldásokkal, mint a 10 és 49 fő közötti (28%) és az 50 és 249 fő közötti vállalatok (29%). Ágazatok szerint legtöbbször az ipar területén tevékenykedő cégek vettek igénybe piaci szereplőktől külső finanszírozási forrást (18%). Tulajdonszerkezet szerint nincsenek jelentős eltérések, valamivel többen választották ezt a megoldást a részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalatok (15%), mint a tisztán hazai tulajdonúak (12%). Exporttevékenység szerint az látható, hogy a döntően exportáló vállalatok vettek igénybe piaci alapú külső finanszírozási forrást legnagyobb arányban (21%),

őket követik a részben exportáló cégek (18%), és alacsonyabb az arány a nem exportáló vállalkozások körében (11%).

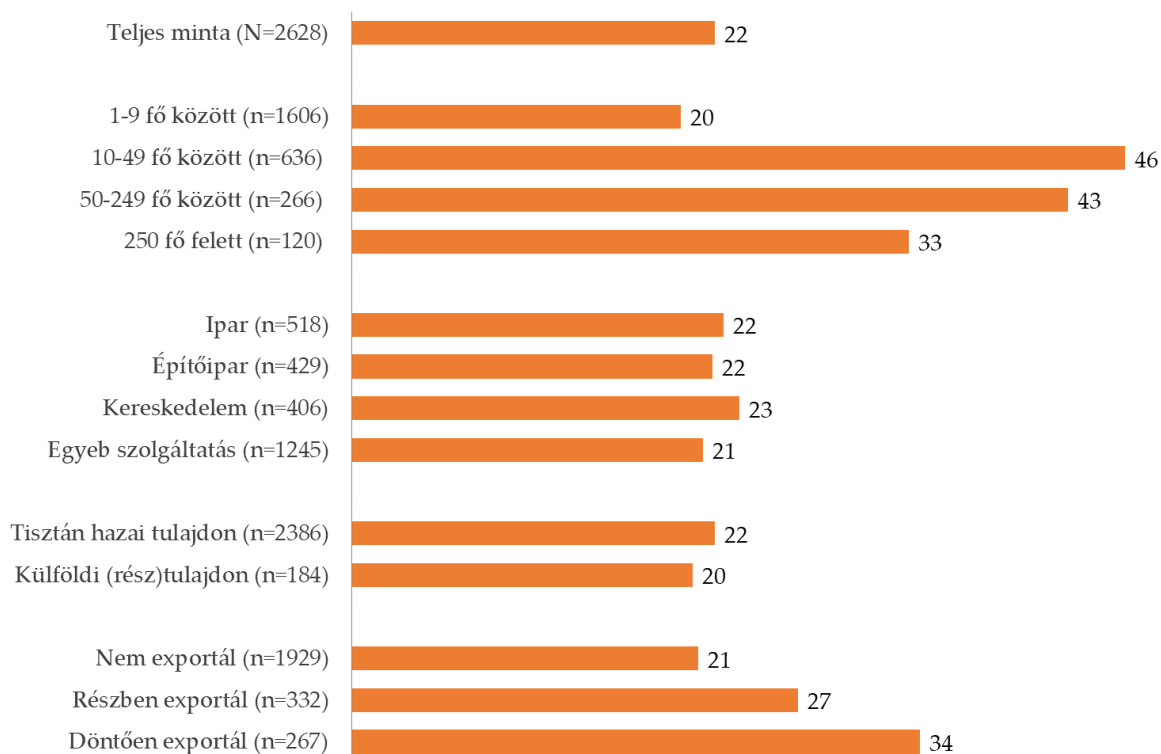
5.2. ábra: Piaci külső finanszírozási forrás igénybevétele az elmúlt hónapokban COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére, százalék

Forrás: GVI 2020

Állami külső finanszírozási forrást a COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére a cégek 22 százaléka vett igénybe. Ez lehetett vissza nem térítendő állami támogatás, állami járulékkedvezmény, GINOP/VEKOP támogatott hiteltermék (0 százalékos MFB hitel), Széchenyi Kártya Hitelprogram valamelyik terméke, NHP hitel vagy NHP kötvényprogram. Létszámkategóriák szerint ebben az esetben is az látható, hogy 10 és 49 fő közötti (46%) és az 50–249 fő közötti vállalatok (43%) magasabb arányban éltek az állami lehetőséggel is (hasonlóan a piaci finanszírozási eszközökhöz), a 250 fő feletti cégekhez (33 százalék), illetve a 10 fő alatti vállalkozásokhoz (20 százalék) viszonyítva. Ágazatok szerint nincsenek szignifikáns eltérések, mind a négy ágazatban valamivel több, mint a vállalkozások ötöde vett igénybe állami finanszírozási forrást a járvány okozta nehézségek kezelésére. Nincs jelentős különbség tulajdonszerkezet szerint sem. Exporttevékenység szerint az látható, hogy a döntően exportáló vállalkozások (34%) nagyobb arányban vettek igénybe állami finanszírozási forrást is, mint a részben exportáló (27%) és a nem exportáló vállalkozások (21%).

5.3. ábra: Állami külső finanszírozási forrás igénybevétele az elmúlt hónapokban
COVID19 járvány okozta nehézségek kezelésére, százalék

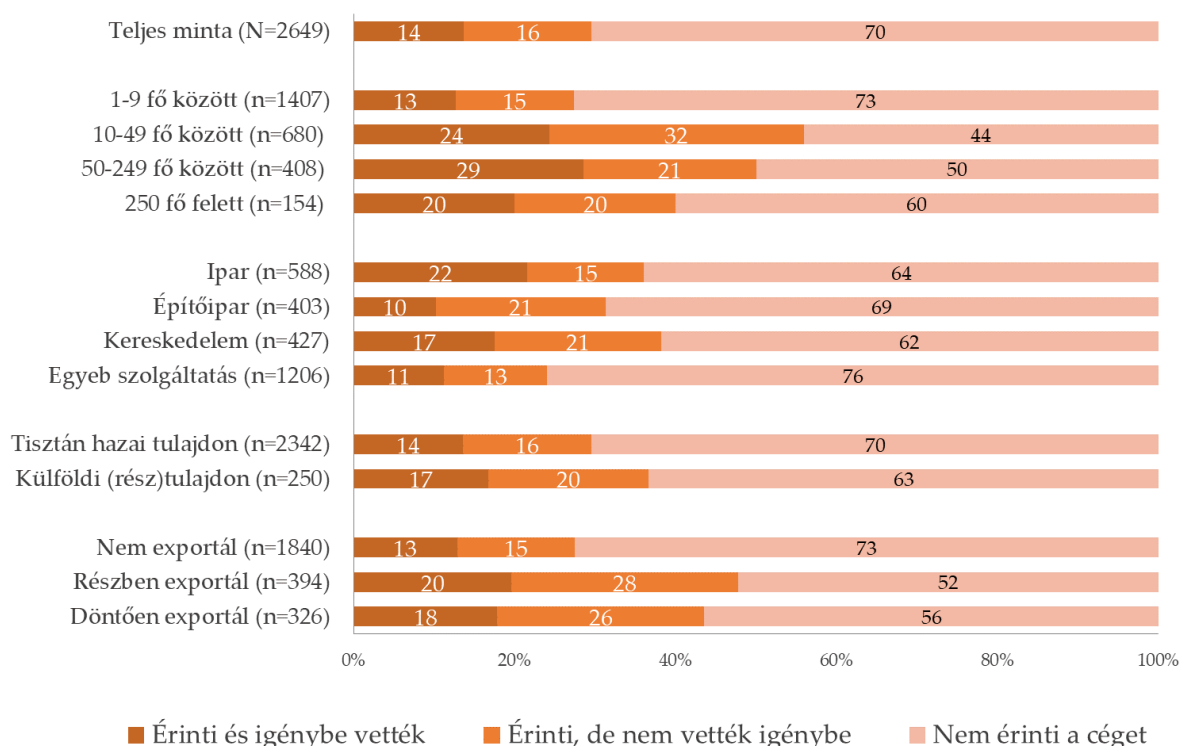
Forrás: GVI 2020

6. A vállalatok érintettsége a hitelfizetési moratórium lehetőségében és annak igénybevétele

A külső finanszírozási források igénybevétele mellett a vállalatok pénzügyi nehézségeinek enyhítette a hitelfizetési moratórium lehetősége, ami a vállalatok 30 százalékát érintette, és 14 százalék vette igénybe a lehetőséget. A vállalkozások 70 százaléka mondta azt, hogy őket nem érinti a hitelfizetési moratórium, 16 százalékukat érintette a lehetőség, de nem vették igénybe. Hasonlóan a külső finanszírozási eszközök igénybevételéhez, magasabb arányban vették igénybe a hitelfizetési moratórium lehetőségét a 10 és 49 fő közötti vállalatok (24%) és az 50 és 249 fő közötti cégek (29%). Körükben magasabb azoknak a cégeknek az aránya is, amelyek ugyan érintettek, de nem vették igénybe a moratóriumot (32% és 21%). 250 fő feletti vállalatok 20 százaléka élt a hitelfizetési moratórium lehetőségével, további 20 százalékot érintett a lehetőség, de nem vette igénybe azt. Az 10 fő alatti cégeknél a legalacsonyabb az arány, 13 százalékuk vette igénybe a hitelfizetési moratórium lehetőségét, ezen kívül 16 százalékuk válaszolta azt, hogy érinti őket, de nem vették igénybe. Ágazatok szerint az látható, hogy legnagyobb arányban az ipari vállalatok vették igénybe a moratóriumot (22%). Őket követik a kereskedelemben tevékenykedő cégek, amelyeknek 17 százaléka élt a moratórium lehetőségével, további 21 százalék azonban azt nyilatkozta, hogy érintett, de nem vette

igénybe a lehetőséget. Az építőiparban is 31 százalék az érintett vállalkozások aránya, de csak 10 százalék vette igénybe a hitelfizetési moratórium lehetőségét. Egyéb szolgáltatás területén 24 százalék az érintettek aránya, és 11 százalék vette igénybe a hitelfizetési moratóriumot. Tulajdonszerkezet szerint nincsenek jelentős eltérések, de exporttevékenység szerint az látható, hogy a részben (20%) és a döntően exportló (18%) cégek magasabb arányban éltek a hitelfizetési moratórium lehetőségével, mint a nem exportáló vállalatok (13%), de körükben az érintettség is magasabb (48% és 42%).

6.1. Hitelfizetési moratórium lehetőségében való érintettség és igénybevétel, százalék

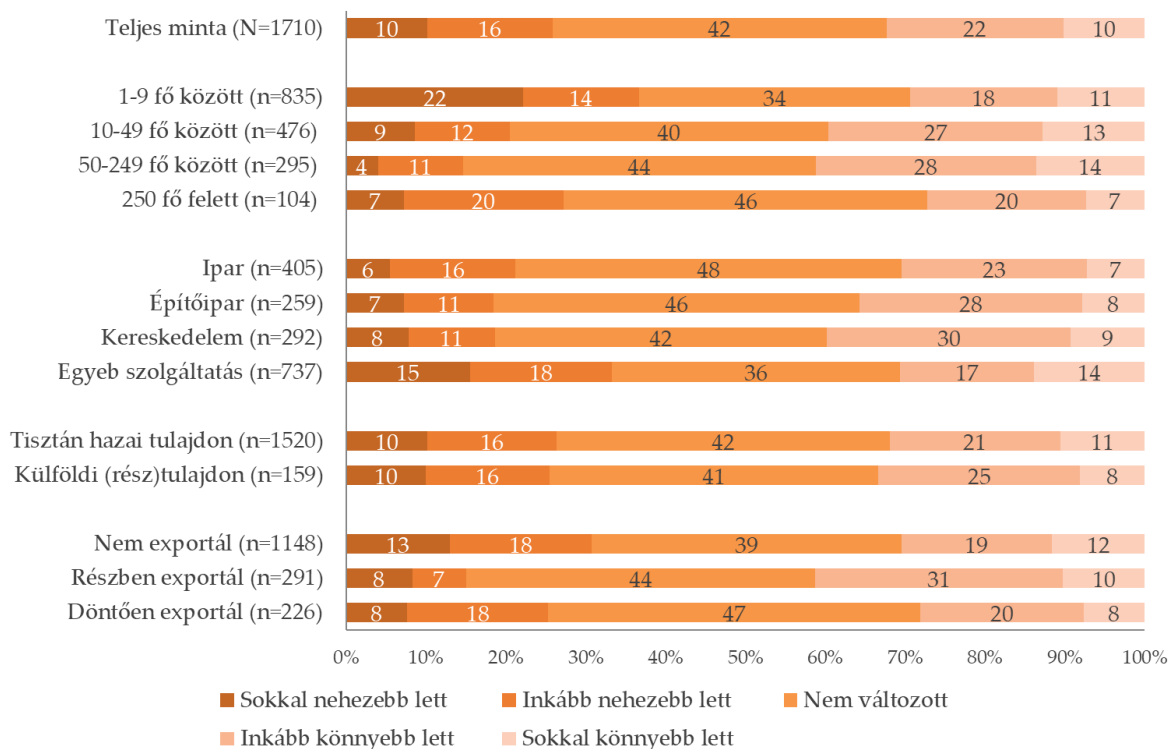
Forrás: GVI 2020

7. A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről

A hitelhez jutás feltételeinek értékelése alapján 2020-ban az előző évhez képest a vállalkozások szerint legnagyobb arányban (42%) ugyanolyanok a hitelhez jutás feltételei. 22 százalék gondolja, hogy hogy valamennyivel könnyebben lehetett 2020-ban hitelhez jutni, mint 2019-ben, 10 százalék szerint sokkal könnyebb lett hitelhez jutni. 16 százalék azok aránya, akik szerint valamennyivel nehezebb, és 10 százalék szerint sokkal nehezebb 2020-ban hitelhez jutni, mint 2019-ben. Azoknak a vállalkozásoknak a véleményét mutatja be a 7.1.ábra, amelyek értékelték a hitelhez jutás feltételeit az előző évhez képest, azonban a nem válaszolók és a nem tudja választ adók aránya magas (45%), ami mutatja a kérdéssel kapcsolatos bizonytalanságot. Létszámkategóriák szerint vizsgálva a hitelhez jutás feltételeit az előző évhez viszonyítva az

látható, hogy a 10 fő alatti cégek nagyobb arányban értékelték sokkal nehezebbnek (22%) a hitelhez jutás feltételeit, mint a magasabb létszámmal rendelkező vállalatok. Ágazatok szerint az egyéb szolgáltatás területén tevékenykedő cégek 15 százaléka szerint sokkal nehezebb 2020-ban hitelhez jutni, mint 2019-ben, és további 18 százaléka mondja azt, hogy valamivel nehezebb hitelhez jutni. A másik három ágazatban ezek az arányok alacsonyabbak és magasabb azon cégek aránya, amelyek inkább könnyebbnek érzékelik az előző évhez viszonyítva a hitelhez jutás feltételeit. Tulajdonszerkezet szerint nincsenek jelentős eltérések. Exporttevékenység szerint az látható, hogy a részben exportáló vállalatok magasabb arányban értékelték valamivel könnyebbnek (31%) a hitelhez jutást, mint a nem exportáló (19%) és a döntően exportáló vállalatok (20%).

7.1 ábra: A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről 2020. októberében az előző évhez viszonyítva, százalék

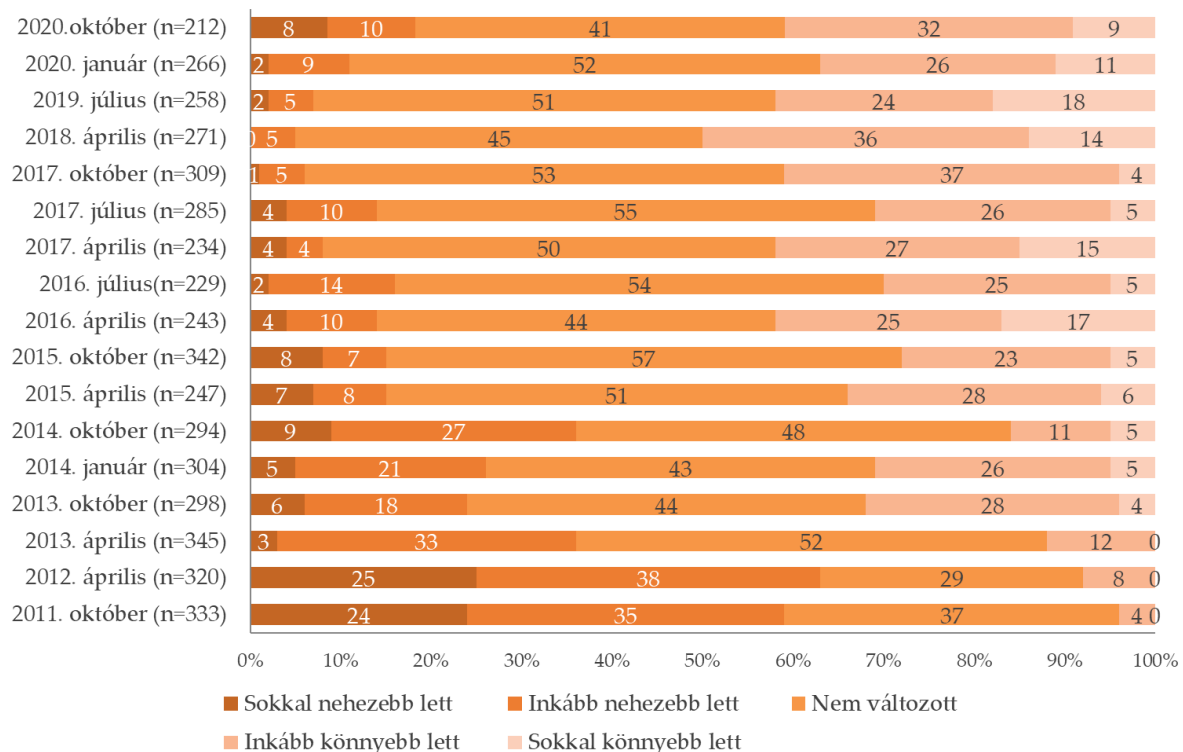

Forrás: GVI 2020

Megvizsgáltuk idősorosán a hitelhez jutás feltételeinek változását, amihez a negyedéves konjunktúra kutatás eredményeit használtuk, 2011. októbertől 2020. októberéig. A negyedéves konjunktúra kutatás mintája szűkebb és a 20 fő feletti vállalatok szerepelnek, így a 2020 októberi idősoros eredményei nem egyeznek az előző ábra összesített keresztmetszeti adatokkal. Idősorosán nézve a hitelhez jutás feltételeinek változását az látható, hogy 2020-ban magasabb azok aránya, akik szerint valamivel könnyebb lett az előző évhez képest a hitelhez jutás feltételeinek megfelelni. 6 százalékponttal nőtt 2020. januárjához képest azok aránya is, akik szerint sokkal nehezebb lett hitelhez jutni az előző évhez képest. A 7.2-es ábrán látható,

hogy 2013-tól enyhültek a hitelstandardok, valamint ekkor, 2013. június 1-jén vezette be a Magyar Nemzeti Bank a Növekedési Hitelprogramot (a továbbiakban NHP), amelynek célja a kis- és középvállalkozások hitelezésében megfigyelt zavarok enyhítése, a pénzügyi stabilitás erősítése, illetve a magyar gazdaság külső sérülékenységének csökkentése volt. Míg 2012 áprilisában a vállalkozások 63 százaléka szerint nehezebbek a hitelhez jutás feltételei, addig 2013 októberében már csak a cégek 24 százaléka vélekedett így, ellenben ekkor már 32 százaléuk szerint (a korábbi 4-12% helyett) könnyebb lett a hitelhez jutás. A legpozitívabb módon 2018 áprilisában nyilatkoztak a cégek, ekkor 5 százaléuk mondta azt, hogy inkább nehezebb lett a hitelfelvétel, miközben 50 százaléuk szerint inkább könnyebb vagy könnyebb lett.

7.2.ábra: A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről az előző évhez viszonyítva, idősorosan, százalék

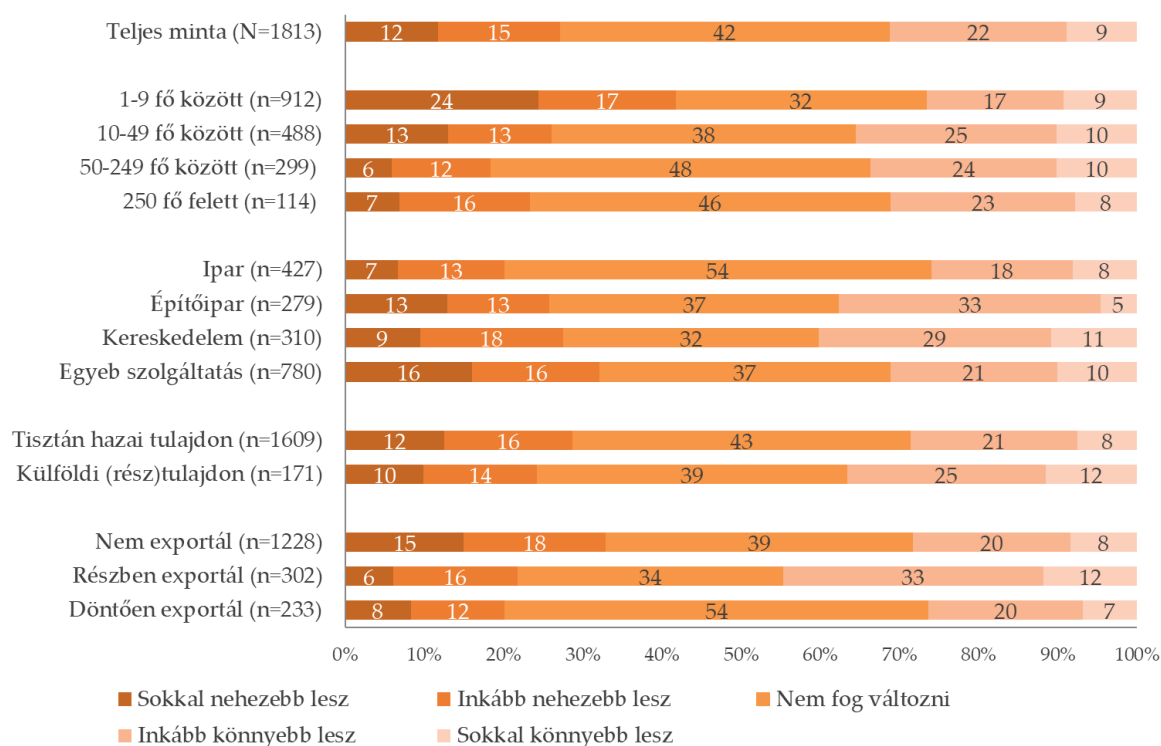
Megjegyzés: az idősoros adatok összetétele különbözik a keresztmetszeti adatok összetételétől. Az idősoros mintában csak a 20 fő feletti vállalkozások szerepelnek és az elemszámok alacsonyabbak.

Forrás: GVI 2020

Arra a kérdésre, hogy a vállalkozások mire számítanak 2021-re vonatkozóan, milyenek lesznek a hitelhez jutás feltételei, 42 százalék válaszolta azt, hogy nem lesz változás. A vállalkozók 12 százaléka szerint sokkal nehezebb lesz, 15 százalék szerint valamivel nehezebb lesz hitelhez jutni. 22 százalék azok aránya, akik arra számítanak, hogy hitelhez jutás valamivel könnyebb lesz, és 9 százalék szerint sokkal könnyebb lesz 2021-ben hitelhez jutni. A válaszmegtágadás és a nem tudja válaszok aránya ez esetben is magas (42%), a kérdéssel

kapcsolatos bizonytalanságból adódóan. Létszámkategóriák szerint a 10 fő alatti vállalatok látják a legpesszimistábbban a 2021-es évi hitelhez jutás feltételeit, 24 százalékuk szerint sokkal nehezebb lesz, 17 százalékuk szerint inkább nehezebb lesz hitelhez jutni. Ágazatok szerint az egyéb szolgáltatást végző vállalatok gondolják a legmagasabb arányban nehéznek a hitelhez jutást, 16 százalék szerint sokkal nehezebb lesz, és további 16 százalék szerint inkább nehezebb lesz 2021-ben. Tulajdonszerkezet szerint az látható, hogy a tisztán hazai tulajdonú cégek valamivel pesszimistábbak, mint a részben vagy egészen külföldi tulajdonú vállalatok. Ugyanez igaz a nem exportáló cégekre, közülük 15 százalék gondolja azt, hogy sokkal nehezebb lesz hitelhez jutni és további 18 százalékuk azt, hogy valamivel nehezebb lesz. A nem exportáló cégeknek 20 százaléka számít arra, hogy valamivel könnyebb lesz hitelhez jutni 2021-ben, 8 százalékuk szerint sokkal könnyebb lesz. Ezzel szemben a részben exportáló cégeknek 33 százaléka számít a hitelfeltételek kis mértékű enyhülésére 2021-ben, és további 12 százalék szerint sokkal könnyebb lesz hitelhez jutni.

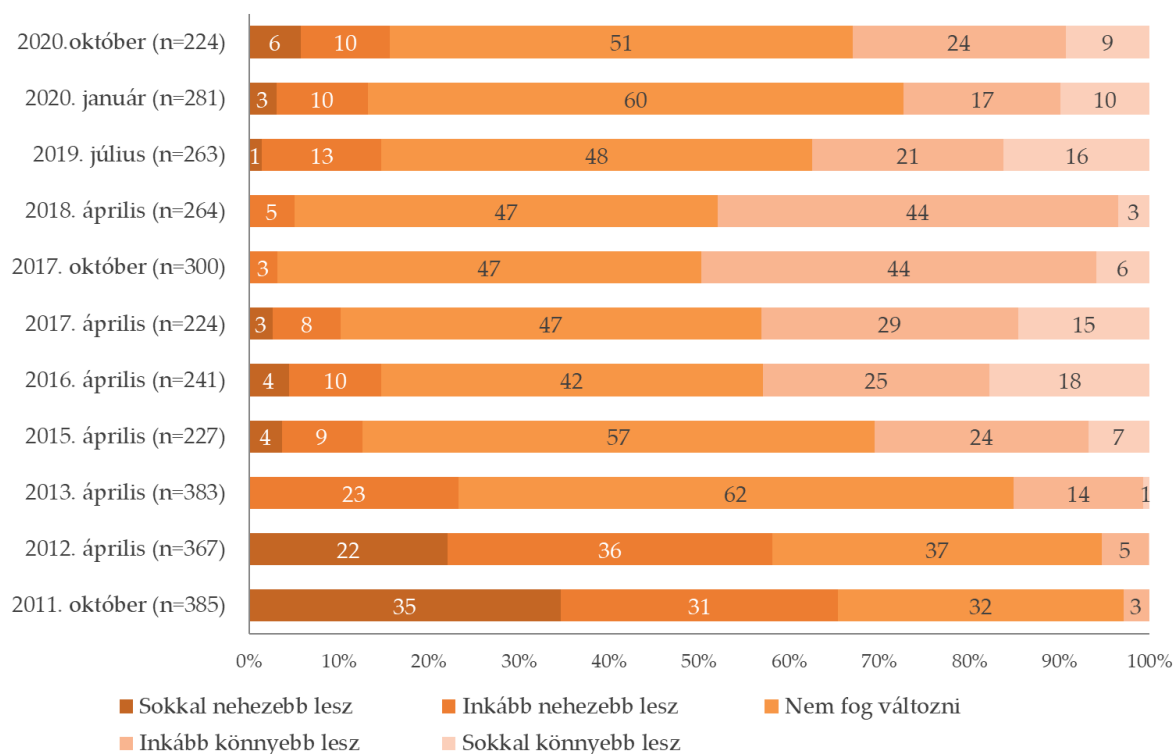
7.3. ábra: A vállalkozások várakozásai a hitelhez jutás feltételeiről 2021-ben, százalék

Forrás: GVI 2020

A különböző időszakok összehasonlításából az látható, hogy a következő évi hitelhez jutás feltételeivel kapcsolatban a vállalkozók várakozásai 2020. októberében hasonlóak, mint 2020. januárjában, sőt, 2020. októberében 6 százalékponttal magasabb azok aránya, akik szerint könnyebb lesz 2021-ben hitelhez jutni.

7.4. ábra: A vállalkozások várakozásai a hitelhez jutás feltételeiről a következő évben, idősorosan, százalék

Megjegyzés: az idősoros adatok összetétele különbözik a keresztmetszeti adatok összetételétől. Az idősoros mintában csak a 20 fő feletti vállalkozások szerepelnek és az elemszámok alacsonyabbak.

Forrás: GVI 2020